

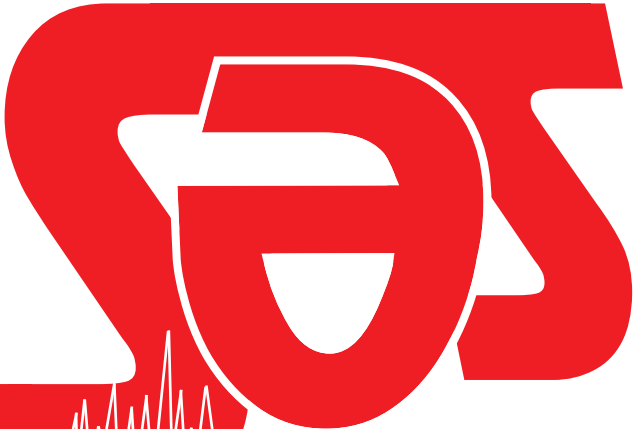
QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 075 (7243)

3 may 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin
banisi: xilaskarlıq və quruculuq missiyası

8

Sosial təminatda böyük yenilik: DOST mərkəzi

2

DOST xidmətlərində vətəndaş
məmnunluğu 98,5 faizdir

Ukrayna meydanında tək qaldı...

ABŞ yeraltı sərvətlərə, Rusiya
isə ərazilərə sahibləndi

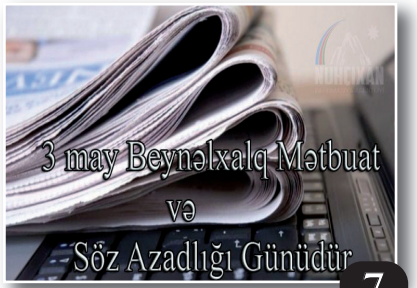
13

Yeni Azərbaycan Partiyasının
İdarə Heyətinin iclası keçirilib

3

3 May - Ümumdünya Mətbuat
və Söz Azadlığı Günüdür

3 may Beynəlxalq Mətbuat
və
Söz Azadlığı Günüdür

7

"Cəmiyyətdə neqativ
xəbər axınına qarşı informasiya
immuniteti gücləndirilir"

7

Soyqırımı
və terror -
Erməni
xisləti

14

İnternet
oyunları
uşaqlara
necə təsir
edir?

16

Azərbaycanda həyata keçirilən sosial siyasətin əsasında xalqın firavan həyatının təmin edilməsi amili dayanır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Əhalinin məşğulluğu, əmək, sosial müdafiə və təminat sahələrində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərmanı ilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində yaradılan Dayanıqlı və Operativ Sosial Təminat (DOST) Agentliyi hər bir Azərbaycan vətəndaşının yanında olmaq, məşğulluq, əmək, əlillik və sosial müdafiə sahələrində xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, bu xidmətlərdə şəffaflığın artırılması, innovativ həllərin tətbiqi və vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. DOST Agentliyi Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın dövlət sosial xidmətlərinin vahid platformadan, "bir pəncərə"dən, tam şəffaf, operativ, vətəndaş rahatlığı, nəzakətlik prinsipi və sadə prosedurlar əsasında təqdim olunması təşəbbüsünün nəticəsidir.

"DOST MƏRKƏZLƏRİNİN FƏALİYYƏTƏ BAŞLAMASI SOSIAL SAHƏDƏ GÖRÜLƏN İŞLƏRİN, APARILAN İSLAHATLARIN ƏYANİ TƏZAHÜRÜDÜR"

Dövlət başçısı çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, "Azərbaycan bu sahədə də liderlik göstərir və DOST mərkəzlərinin fəaliyyətə başlaması sosial sahədə görülməli işlərin, aparılan islahatların əyani təzahürüdür. Burada göstərilən xidmətlər, əlbəttə, sosial təminat

Sosial təminatda böyük yenilik: DOST mərkəzi

DOST xidmətlərində vətəndaş məmnunluğu 98,5 faizdir

sahəsində böyük bir yenilikdir və təsadüfi deyil ki, artıq bir neçə ölkə bu təcrübə ilə bağlı bizə müraciət edib və Azərbaycan öz təcrübəsini bölüşməyə hazırdır". Bütövlükdə ölkəmizdə 30-dan çox mərkəz fəaliyyətə başlayacaq. Azərbaycanda əhalinin sosial-rifah halının yüksəldilməsi, sosial məsələlərin həlli, həssas qrupların hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunması istiqamətində görülməli işlər Prezident İlham Əliyevin daim diqqət mərkəzindədir. Təsadüfi deyil ki, bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər ölkəmizdə etibarlı sosial müdafiə sisteminin formalaşmasına imkan yaradıb. Ümumilikdə DOST mərkəzlərində "bir pəncərə" prinsipi ilə 2,8 milyon insana 132 xidmət göstəriləcək.

CƏNUBİ QAFQAZDA İLK VƏ ƏN BÖYÜK İNKLUZİV YARADICILIQ VƏ İNKİŞAF MƏKANI

Ötən dövrdə 3,4 milyon, o cümlədən bu ilin ilk rübündə 213 min vətəndaşın DOST xidmətlərindən faydalanıb, bu xidmətlərdən vətəndaş məmnunluğu 98,5 faiz təşkil edir. 2019-cu ilin may ayında DOST Agentliyi, 7 regional "DOST" mərkəzi, Şuşa DOST filialı və Ağal kəndində "Smart DOST" məntəqəsi açılıb. DOST mərkəzləri şəbəkəsinin ölkə boyu genişləndirilməsi işləri davam etdirilir. Quba, Sabirabad, Sumqayıt, Gəncə və Masallıda da DOST infrastrukturunun qurulması üçün layihə, təmir-tikinti işləri aparılır. "DOST" mərkəzləri ölkəmizin dövlət sosial xidmətləri sahəsində "ASAN xidmət"dən sonra Azərbaycanın yeni brendinə çevrilib. DOST layihəsi, artıq özünün dövlət sosial xid-

mətlərinin innovativ yanaşmalar əsasında, tam şəffaf mexanizmlər üzərində qurulması ilə ölkəmizin bu sahədə yeni brendini formalaşdırıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, "DOST mərkəzlərinin yaradılması sosial siyasətimizin mahiyyətini göstərir". İstifadəyə verilən DOST mərkəzlərində iş yerləri yaradılır və o cümlədən könüllülər də işlərə cəlb olunur.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki və filiallarında hazırda 200-ə yaxın benefisiara xidmət göstərilir. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılan, DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzində həssas qruplara aid şəxslərin yaradıcı potensialının, bacarıqlarının inkişafına və cəmiyyətə inteqrasiyasına dəstək göstərilir. Cənubi Qafqazda ilk və ən böyük inküziv yaradıcılıq və inkişaf məkanı olan bu Mərkəzin filialları da fəaliyyət göstərir. Mərkəz və filiallarında hazırda təlimlərdə 161 nəfər əlilliyi olan şəxslər, 15 nəfər şəhid ailələrinin üzvləri, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər və onların ailə üzvləri və s. iştirak edirlər. DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzi və onun filiallarında ötən dövr ərzində ümumilikdə 700 nəfərdən çox benefisiar müxtəlif fəaliyyət istiqamətləri üzrə xidmətlərdən faydalanıb.

KÖNÜLLÜLÜK HƏRƏKATINDA "KÖNÜLLÜ DOST" PROQRAMI

DOST Agentliyinin "Könüllü DOST" proqramı isə ölkəmizdə könüllülük hərəkatının genişlənməsində mühüm rola malikdir. "Könüllü DOST" proqramı da bir sıra beynəlxalq mükafatlara layiq görülüb, həmçinin

"Global HR Summit 2023" beynəlxalq müsabiqəsinin qalibi olub.

Azərbaycanda könüllülük hərəkatının genişlənməsində mühüm rola malik "Könüllü DOST" proqramına cari ilin birinci rübündə 9 min müraciət olub, 373 şəxs proqrama cəlb olunub. Proqramın "Gənc DOST", "Gümüşü DOST" (yaşlılar üçün), "Distant DOST", "Korporativ DOST", "İnküziv DOST" kimi alt-proqramları fəaliyyət göstərir.

Könüllülər DOST mərkəzlərində vətəndaşların qarşılanması, xidmət pəncərələrinə yönləndirilməsi, vətəndaş axınının, növbələrin idarə edilməsi, vətəndaşların məlumatlandırılması, e-sistemlərdən istifadə və s. üzrə köməklik göstərir. Onlar dövlət sosial xidmətlərinin "bir pəncərə"dən vətəndaş məmnunluğu prinsipi ilə təqdim edilməsi işlərinə öz töhfələrini verirlər. Proqram iştirakçıların vətəndaşlara xidmət sahəsində təcrübə, işgüzar verdişlər əldə etmələrinə, fərdi inkişafı və karyera yolunda ilk uğurlu addımlarına dəstək olur.

DOST KONSEPSİYASI BEYNƏLXALQ SƏVİYYƏDƏ

Ölkəmizin uğurlu sosial islahat təcrübəsi olan DOST konsepsiyası beynəlxalq səviyyədə də yüksək qiymətləndirilir. Ötən dövrdə DOST Agentliyi 10-dan artıq beynəlxalq mükafat və sertifikatla təltif olunub. O cümlədən, Agentlik Avropa Sosial Şəbəkəsinin Avropa Sosial Xidmətlər Mükafatı, Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyasının 3 mükafatına və Mükəmməllik Sertifikatı, Beynəlxalq Pensiya və Sosial Fondlar Assosiasiyasının mükafatı və s. layiq görülüb. "AI Biznes Mühiti

Hesabatı 2021"-də DOST mərkəzləri Azərbaycanın 3 təkmil islahatından biri kimi qiymətləndirilib. "Könüllü DOST" proqramı isə "Global HR Summit 2023" tədbiri çərçivəsində "Ən yaxşı Korporativ Sosial Məsuliyyət Strategiyası" kateqoriyası üzrə qalib elan olunub.

Eyni zamanda hazırda bir çox ölkələr, o cümlədən Avropa ölkələri də DOST təcrübəsini öyrənərək onu tətbiq etməyə maraq göstərir. Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü siyasət Azərbaycanın, regionun aparıcı dövlətlərindən birinə çevrilməsi, ölkəmizin dünya miqyasında nüfuzunun artması, yüksək səviyyəli beynəlxalq tədbirlərin mərkəzinə çevrilməsi, şəhər və regionlarımızın simasının gözəlləşməsi, eləcə də, insanların maddi və mənəvi rifah halının yaxşılaşdırılmasında öz əksini tapıb. Azərbaycanda həyata keçirilən sosial siyasətin əsas məqsədləri əhaliyə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin artırılması və əhalinin rifah səviyyəsinin yüksəldilməsidir. Bu istiqamətdə aparılan islahatlar, görülməli işlər tədqiqatlayıqdır və hər bir Azərbaycan vətəndaşı tərəfindən rəğbətlə qarşılanır. Çünki dövlətimiz vətəndaşın mənafeyinə xidmət edir.

Cənab Prezidentin bildirdiyi kimi, burada tətbiq olunan innovasiyalar bizim gələcəyə baxışımızla tam uzlaşır: "Çünki innovativ inkişaf bizim siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biridir. Əlbəttə, DOST mərkəzləri məhz bu innovasiyalar əsasında fəaliyyət göstərir və gələcəkdə bu istiqamətdə əlavə addımların atılması da nəzərdə tutulur".

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Müasir Azərbaycan Ulu Öndər Heydər Əliyevin şah əsəridir

Mayın 2-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Veteranlar Şurası, YAP Qaradağ rayon təşkilatı və Qaradağ Rayon İcra Hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümünə həsr olunmuş “Müasir Azərbaycan Ulu Öndər Heydər Əliyevin şah əsəridir” mövzusunda tədbir keçirilib. Əvvəlcə Qaradağ rayonunda Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət olunub, önünə gül dəstələri düzülüb.

Qaradağ rayonu, Heydər Əliyev Mərkəzində keçirilən tədbirdə öncə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Qaradağ rayon təşkilatının sədri Qafar Əliyev bildirib ki, Azərbaycanın güclü və qüdrətli dövlətə çevrilməsi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun sözlərinə görə, Heydər Əliyev ideyaları əsasında uzaqgörən və məqsədyönlü siyasət həyata keçirən Azərbaycan Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyev xalqımıza şanlı dövlətçilik tarixinin ən möhtəşəm uğurlarını qazandıraraq: “Bu nailiyyətlərin zirvə nöqtəsi isə 30 il ərzində Ermənistanın işğalı altında qalmış torpaqlarımızın azad edilməsi və ölkəmizin suverenliyinin tam bərpasıdır”.

Çıxış edən Qaradağ Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Süleyman Mikayılov qeyd edib ki, müasir Azərbaycan tarixinin böyük bir dövrü görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə əlaqədardır. O deyib ki, Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərliyi dövründə ölkəmiz bütün sahələrdə böyük inkişaf yolu keçib.

S.Mikayılovun sözlərinə görə, Heydər Əliyev siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi nəticəsində Azərbaycan regionun lider dövlətinə çevrilib, dövlətimizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam bərpa edilib.

YAP Veteranlar Şurasının sədri, partiyanın İdarə Heyətinin üzvü Arif Rəhimzadə çıxış edərək diqqətə çatdırıb ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi mərhələlər dövlətçiliyimizin və xalqımızın intibahında tarixi əhəmiyyət daşıyıb: “Heydər Əliyevin hakimiyyətə birinci gelişi xalqın həyatında dönüş nöqtəsi, çiçəklənmə dövrü oldu. 1993-cü ildə isə Ulu Öndər hakimiyyətə qayıdışı ilə xilaskarlıq missiyasını yerinə yetirdi, ölkəmizi məhv olmaq təhlükəsindən qurtardı. Dağılmaq ərəfəsində olan Azərbaycan dinamik inkişaf edən bir ölkəyə çevrildi. Bu, heç də asan başa gəlməyib. Azərbaycanı inkişaf yoluna çıxarmaq üçün böyük zəhmət sərf olunub. Odur ki, biz Heydər Əliyevin qurucusu olduğu Azərbaycanı daim qorumalıyıq”.

YAP Veteranlar Şurasının sədri qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin genişmiqyaslı fəaliyyəti dövlətçilik məktəbidir və Heydər Əliyev yolunun alternativini yoxdur: “Millətin və dövlətin ali mənafeyini öz fəaliyyətində daim təməl prinsip kimi qəbul edən Ümummilli

Lider müstəqil Azərbaycanın banisidir. Prezident İlham Əliyev bu gün Heydər Əliyev siyasətini uğurla davam etdirir. O, xalqımıza tarixi Zəfər bəxş etmiş Müzəffər Liderdir”.

Çıxış edən YAP Təftiş Komissiyasının üzvü, Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov deyib ki, müasir müstəqil Azərbaycan Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasət əsasında inkişaf edir. Ümummilli Liderimiz müstəqil dövlətimizin sarsılmaz təməllərini atıb və bu təməllər üzərində daim inkişaf edirik: “Biz Azərbaycan vətəndaşları olaraq daim Heydər Əliyev siyasətinə sadıq olmalı,

Prezidentimiz İlham Əliyevin ətrafında bundan sonra da sıx birləşməliyik”.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü Zərifə Quliyeva isə çıxışında söyləyib ki, Heydər Əliyev şəxsiyyəti Azərbaycanın müasir dövlətçilik tarixinin parlaq simasıdır. Xalqımızın yaddaşında silinməz izlər buraxan Ümummilli Lider Azərbaycan dövlətinin xilaskarı, memarı və qurucusudur. Onun sözlərinə görə, Ulu Öndər hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə respublikamız və xalqımız üçün müstəsna xidmətlər göstərmiş, həmin dövrlərdə bütün sahələr inkişaf edib. “Heydər Əliyevin banisi olduğu müstəqil Azərbaycanı Prezident İlham Əliyev qalib dövlətə çevirib. Qazanılan bütün uğurların əsasında Heydər Əliyev siyasəti dayanır”, - deyə Z.Quliyeva vurğulayıb.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü Misir Mərdanov da çıxışında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinin mühüm məqamlarından danışmış. Ulu Öndərin müstəsna xidmətlərinin hələ uzun illər tədqiqatçıların diqqət mərkəzində olacağını qeyd edən M.Mərdanov vurğulayıb ki, müstəqil Azərbaycan Heydər Əliyevin şah əsəridir. O, Ümummilli Liderin ölkəmizin inkişafı istiqamətində başladığı nəhəng işlərin, möhtəşəm layihələrin bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb.

İnteraktiv formada davam edən tədbirdə iştirakçıların sualları cavablandırılıb. Daha sonra partiya sıralarına yeni qəbul olunan şəxslərə üzvlük vəsiqələri təqdim olunub. Tədbir Yeni Azərbaycan Partiyasının Himninin səsləndirilməsi ilə başa çatıb.

Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin iclası keçirilib

Mayın 2-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) İdarə Heyətinin növbəti iclası keçirilib. YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov iclasın gündəliyi haqqında məlumat verib. Əvvəlcə YAP Veteranlar Şurasının tərkibinə kooptasiya yolu ilə yeni üzvlərin daxil edilməsi məsələsinə baxılıb, Arif Xanoğlu oğlu Qaraşov və Fidumə Məmmədali qızı Hüseynovanın Veteranlar Şurasının üzvlüyünə namizədliyi ətrafında müzakirələr aparılıb. YAP Sədrinin müavini Əli Əhmədov, partiyanın İdarə Heyətinin üzvləri Hikmət Məmmədov və Bahar Muradova çıxış edərək hər iki şəxsin namizədliyini dəstəklədiklərini bildiriblər.

Müzakirələrdən sonra Arif Xanoğlu oğlu Qaraşov və Fidumə Məmmədali qızı Hüseynovanın YAP Veteranlar Şurasının tərkibinə daxil edilməsi barədə qərar qəbul olunub. Hər iki şəxs çıxış edərək göstərilən yüksək etimada görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevə təşəkkürlərini bildiriblər.

Ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa edən ölkəmizin yeni dövrə qədəm qoyduğunu vurğulayan YAP Sədrinin müavini -

Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov bu dövrdə partiyanın bütün strukturlarının, o cümlədən Veteranlar Şurasının da üzərinə böyük məsuliyyətin düşdüyünü, Prezident, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi, eləcə də partiyanın Nizamnamə və Proqramından

irəli gələn vəzifələrin günün tələbləri səviyyəsində mütəşəkkil və operativ yerinə yetirilməsinin qarşıda duran əsas məsələ olduğunu diqqətə çatdırıb. YAP Sədrinin müavini Veteranlar Şurasının tərkibinə yeni daxil edilmiş şəxsləri təbrik edərək onlara göstərilən etimadı doğruldacaqlarına inamını ifadə edib və gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb. Daha sonra cari məsələlərlə bağlı müzakirələr aparılıb və müvafiq qərarlar qəbul olunub.

“Cəmiyyətdə neqativ xəbər axınına qarşı informasiya immuniteti gücləndirilir”

Mayın 2-də Bakıda Medianın İnkişafı Agentliyinin təşkilatçılığı ilə “İctimai proseslər media müstəvisində” mövzusunda forumun açılış mərasimi keçirilib. Mərasimdə çıxış edən Medianın İnkişafı Agentliyinin icraçı direktoru Əhməd İsmayilov ölkəmizin media gündəminin aktual əhəmiyyət kəsb edən ictimai məzmunlu məsələlərinin müzakirəsini hədəfləyən forumun artıq ikinci ildir dövlət-media dialoqunu formalaşdıran səmərəli platforma kimi fəaliyyət göstərdi-

yini vurğulayıb. 2025-ci ilin Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə Azərbaycanda “Konstitusiya və Suverenlik İli” elan edildiyini xatırladan icraçı direktor bildirib ki, Konstitusiyanın qəbulu müstəqillik tariximizin ən mühüm hadisələrindən biri olmaqla yanaşı, Ümummilli Lider

Heydər Əliyevin Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısındakı misilsiz xidmətləri sırasında-
dır. Ə.İsmayilov, həmçinin qeyd edib ki, son illərdə media və kommunikasiya fəaliyyətinin müasir formada təşkil edilməsinin nəticəsidir ki, ölkəmizə qarşı qarayaxma kampaniyaları aparan tərəflərin həqiqi

niyyətləri yerli mediada operativ formada ifşa olunur, cəmiyyətdə neqativ xəbər axınına qarşı dayanıqlı təbii müqavimət – informasiya immuniteti gücləndirilir. Ə.İsmayilov ölkəmizin media gündəminin aktual əhəmiyyət kəsb edən ictimai məzmunlu məsələlərinin müzakirəsini hədəfləyən “İctimai proseslər media müstəvisində” adlı forumun artıq ikinci ildir dövlət-media dialoqunu formalaşdıran səmərəli platforma kimi fəaliyyət göstərdiyini vurğulayıb.

Düşünmək azaddır, bəs demək?

Hər kəsin öz fikir və mülahizələrini söz, yazı, şəkil və ya digər vasitələrlə ifadə etmək və yaymaq hüququ var

Bütün sivil cəmiyyətlərdə insanın düşüncə, fikir və söz azadlığı var. İnsan fikrinə və düşüncəsinə müdaxilə mümkünə deyildir. Düşüncəsinin əmələ gətirilməsinə isə insanın ədəb-ərkanı, tərbiyəsi sərhəd qoyur. Bu sərhədləri bəzən din, bəzən siyasi gedişat, bəzən də cəmiyyətin stiqması müəyyən edə bilər. Amma olan və olacaq heç bir təsir insan düşüncəsinə müdaxiləyə qadir deyil. Təbii, təhlükəli düşüncə qəbul edilməz əmələ çevrilməkdə

Demokratiyanın təməl prinsipi - söz azadlığı

Söz azadlığı və düşüncənin sərbəst ifadə edilməsi, problemsiz yayılması cəmiyyət üçün son dərəcə vacibdir. Fikir və söz azadlığı özlüyündə bir məqsəddir, fiziki və mənəvi azadlıq demokratik həyat tərzinin vacib elementidir. Düşüncə azadlığı indiki vəziyyətinə çatanadək ibtidai insan düşüncəsindən müasir insan hüququna qədər mərhələli dövr yaşayıb.

İnsan hüquqları iki əsas anlayışa əsaslanır – insan azadlığı və düşüncənin azadlığı. Yəni həm fiziki cəhətdən təhlükəsizlikdə olmaq, həm də fikir və düşüncə baxımından azad olmaq demokratik cəmiyyətdə insan hüquqlarının

təməl qanunlarıdır. Bütün sivil cəmiyyətlərdə ləyaqəti alçaldan, pis rəftar və işgəncənin qadağan edilməsi, insanların fikir və inanclarının toxunulmazlığı, hüquqi sənədlər və demokratik konstitusiyalarla qorunur. Hər kəs, xüsusən də dövlət vətəndaşın qanuni hüquq və azadlıqlarına hörmət etməlidir.

Demokratiyanın təməl prinsipi nə görə düşündüyünü qorxmadan dilə gətirə bilən cəmiyyət özünü azad hiss edir. Fikir və söz azadlığı bir çox fundamental hüquqlardan biridir və azadlığın həyata keçirilməsində bir növ açar rolunu oynayır. Düşüncə azadlığı insanın təməl haqqıdır və demokratik cəmiyyətin bərqərar olması üçün zəruridir.

Söz azadırsa

Fikir və söz azadlığı insanların öz fikir və mülahizələrinə görə qınanılmaması, öz düşüncəsini müxtəlif yollarla – məsələn, sosial şəbəkələrdən müraciət, stand-up, mətbuat açıqlaması, kino və teatr kimi kütləvi müraciətə imkan verən sahələrdə sərbəst ifadə etməsi deməkdir.

İfade azadlığı hər cür siyasi, mədəni, iqtisadi və kommersiya düşüncələrinin təkə yazılı mətbuat vasitəsilə deyil, həm də bütün növ kommunikasiya üsulları –sayt,

radio, televiziya və hazırda dünyanın ən mühüm ünsiyyət vasitələrindən biri olan internet vasitəsilə ifadəsini əhatə edir. Fikir və söz azadlığı başqa insanların ləyaqətini alçaltmadıqca, dövlət təhlükəsizliyinə xələl gətirmədikcə, zərərli vərdişlərə təhrikə səsləmədikcə toxunulmazdır.

Liberal və demokratik hüquqi dövlətdə fikir və düşüncə azadlığı təməl element kimi qəbul edilməlidir. Çünki fikir və söz azadlığı insan və düşüncə anlayışları ilə birlikdə qiymətləndirildikdə onun, əslində, bütün azadlıqların əsasını təşkil etdiyi görünür. Sözün azad olmadığı bir cəmiyyətdə insan azadlığından danışmaq gülməli olardı.

Hər hansı bir ölkənin daxili qanunvericiliyində söz, düşüncə və mətbuat azadlığının kifayət qədər təmin edilməyəcəyi düşüncülərək, bu azadlıqlar beynəlxalq hüquq normalarına da daxil edilib, beynəlxalq müqavilələrin predmeti kimi qəbul edilir. Söz azadlığı Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyası və Konstitusiyamız ilə təmin edilən əsas hüquq və azadlıqlardan biridir. AİHM-in 10/1-ci maddəsinə əsasən, hər kəsin ifadə azadlığı hüququ vardır. Bu hüquq fikir və söz azadlığını, habelə dövlət orqanlarının müdaxiləsi olmadan məlumat və rəy almaq, yaymaq azadlığını təmin edir.

Söz azaddır, amma

Demokratik hüquqi dövlətdə söz azadlığının əhəmiyyəti danıl-

mazdır və ona görə də söz və düşüncə azadlığının məhdudlaşdırılması məsələsinə həssaslıqla yanaşılmalıdır. Çünki söz azadlığını məhdudlaşdırmaq dolayısı ilə bir çox başqa azadlıqları məhdudlaşdırmaq deməkdir. Amma biz hüquqi dövlətdən danışırıqsa hər azadlığın bir məsuliyyəti və buna görə də hüquqi qarşılığı olduğunu da qəbul etməliyik. Bu səbəbdən ifadə azadlığının da sərhədləri olduğu qəbul edilməli və bu məhdudiyyətlər qanun çərçivəsində təyin edilməlidir. Əslində, ifadə azadlığı demokratik cəmiyyətin əsas xüsusiyyətlərindən biri olsa da, bu azadlığı “vətəndaşın öyrənmək istədiyi hər şeyi bilmək hüququ var” kimi şərh etmək olmaz.

İfade azadlığının müvafiq müddəalar çərçivəsində məhdudlaşdırılması qanunla müəyyən edilməlidir. Həmçinin bu məhdudiyyət demokratik cəmiyyətin tələblərini də pozmamalıdır. Ancaq bu proses o qədər də asan olmayacaq. İnsanın azadlığı uğrunda mübarizənin birinci mərhələsi nizam-intizam axtarışdır. İnsanlar arasında sülh və etimadın təmin edilməsi, onların azadlığının qorunması üçün müəyyən qanun-qayda tətbiq etmək şərtidir, lakin bu qaydalar onların azadlığını məhdudlaşdırmamalı, düşüncə və fikir sərbəstliklərinə imkan yaratmalıdır.

Media və söz azadlığı

Söz azadlığının öz sərhədlərindən uzaqlaşa bilmə ehtimalına

qarşı bəzi məhdudiyyətlər də mövcud olur. Dünya ölkələrinin hər birində bu məhdudiyyətlərin əhatə dairəsi və onların təyin edilməsi vasitələri ilə bağlı qanunlar var. Dünyada müxtəlif qeyri-hökumət təşkilatları ölkələrdə mətbuat azadlığının olub-olmaması ilə bağlı müxtəlif meyarlar əsasında qiymətləndirmələr aparır. Məsələn, Sərhədsiz Reportyorlar hər il Mətbuat Azadlığı İndeksini dərc edir. Bu indeks 180 ölkədə jurnalistlər arasında keçirilən sorğu vasitəsilə plüralizm, media müstəqilliyi, media mühiti və özünüsensura, qanunvericilik bazası, şəffaflıq, xəbər və informasiya istehsalına dəstək verən infrastrukturun keyfiyyəti meyarlarına əsasən qiymətləndirilir.

Azərbaycanda azad media, fikir və söz azadlığı demokratik cəmiyyətin əsas şərtlərindən biri kimi qəbul edilir. Kütləvi informasiya vasitələri - qəzetlər, jurnallar, televiziya kanalları, radiolar, informasiyanın bu və ya digər formada yayıldığı digər vasitələr insanların fikir və söz azadlığını təmin edir.

Media cəmiyyətdə ictimai fikir, dövlətə inamı və sosial fəallığı formalaşdırmaqla yanaşı, həm də onlara yön verir. Medianın gündəmə gətirdiyi hər hansı bir mövzu ətrafında günlərlə, həftələrlə fikir mübadiləsi aparıla bilər. Bu mövzular yeni düşüncələrin yaranmasına, yeni fikirlərin meydana gəlməsinə səbəb olur. Bir fikir yüzlərlə insana tərəfindən fərqli qəbul edilə, fərqli izah edilə bilər. Birinin qara dediyinə başqası ağ deyər, fikrini əsaslandırır, sübut edə bilər. Düşüncə və fikir azaddır. 4-cü hakimiyyət hesab olunan KİV dünyada demokratiya və informasiya azadlığının mühüm atributu hesab edilir. Kiminsə şərəf-ləyaqətini alçaltmadıqca, dövlət və ictimai xadimləri təhqir etmədikcə, ictimaiyyətə zərərli fikirlər aşılamadıqca heç bir cəmiyyətdə heç kimin söz azadlığı əlindən alınmaz.

Lalə Mehralı

Bu gün mediamız Azərbaycanın tərəqqisinin və müasir cəmiyyət quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısı olaraq, beynəlxalq əlaqələrini və global informasiya məkanında təsir imkanlarını genişləndirib, rəqabət qabiliyyətini artırıb. Lakin dünya nizamının dəyişikliklərə məruz qaldığı, siyasi proseslərin intensivləşdiyi, habelə yeni fəaliyyət prinsiplərinin bərqərar olduğu müasir dövr Azərbaycan mediası qarşısında da yeni vəzifələr müəyyənləşdirir.

Odur ki, Prezident İlham Əliyev milli mətbuatın Azərbaycanın ictimai-siyasi və mədəni həyatındakı yerini, mədəniyyətin, maarifçiliyin inkişafında rolunu, müasir cəmiyyət quruculuğu və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun daha da yüksəldilməsi sahəsində töhfələrini nəzərə alaraq Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinin ölkəmizdə geniş qeyd olunması haqqında Sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyi və Azərbaycan Mətbuat Şurası ilə birlikdə yubiley tədbirlərinin keçirilməsini təmin edəcək. Nazirlər Kabineti isə yubiley tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı məsələləri həll edəcək.

SİA mövzu ilə əlaqədar Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, "525-ci qəzet" in Baş redaktoru Rəşad Məcidin, Milli Məclisinin deputatı, "İki sahil" qəzetinin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadənin, "AzNews.az" analitik informasiya portalının Baş redaktoru Taleh Şahsuvarlının, "Demokrat.az" xəbər portalının baş redaktoru Vəlif Həsəninin, "Türküstan" Media Qrupunun baş redaktoru Aqil Camalın, "Trend.az" saytının Azərbaycan redaksiyasının keçmiş rəhbəri Təhməz Əsədovun fikirlərini öyrənib.

Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, "525-ci qəzet" in Baş redaktoru Rəşad Məcid: "Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" imzaladığı Sərəncam milli mətbuatın ölkənin ictimai fikri və dövlətçilik tarixində oynadığı rola verilən dəyərin təzahürü olmaqla bərabər, eyni zamanda dövlətimizin və onun rəhbərinin ümumilikdə Azərbaycan mediasına neçə illərdən bəri göstərdiyi qayğının növbəti nümunəsidir. Bu Sərəncam həm də Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli mətbuatımızın yubileylərinin qeyd olunması ilə bağlı müstəqillik illərində qoyduğu ənənənin davam etdirilməsinin göstəricisidir. Azərbaycanın da bir parçası olduğu dünya nizamının saysız təbəddülatla üzleşdiyi indiki gərgin dövrdə milli mətbuatımıza göstərdiyi belə nəci və kübar münasibətə görə dövlətimizin başçısına həm öz adımı

“Milli mətbuatımızın inkişafı hər şeyi ifadə edir”

dan, həm də Azərbaycan Mətbuat Şurasının İdarə Heyəti adından dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Sərəncamda cənab Prezidentin Vətən müharibəsi dövründə mediamızın əsl vətənpərvərlik və həmrəylik nümunəsi ortaya qoyduğunu, düşmən qüvvələrin yaydığı saxta məlumatların ifşası istiqamətində xüsusi səy göstərdiyini, silahlı qüvvələrimizin rəşadeti ilə bağlı zəngin salnamə yaratdığını xüsusi vurğulaması onun müasir jurnalistikamıza nə qədər böyük önəm verdiyini göstərən yaddaqların nüans kimi gələcək fəaliyyətlərində ölkə jurnalistlərinə stimül verəcək əhəmiyyətli məqamdır. Sərəncamda həmçinin bu gün mediamızın ölkəmizin tərəqqisinin və müasir cəmiyyət quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısı olduğu vurğulanmaqla bərabər, yeni fəaliyyət prinsiplərinin hökm sürdüyü müasir dövrün Azərbaycan mediası qarşısında yeni vəzifələr müəyyənləşdirdiyi, mediamızın müasir tendensiyaları nəzərə almaqla dövlətimizin maraqlarını həmişə uca tutmalı olduğu qeyd edilir, əslində, Azərbaycanın söz sahibi dövlət kimi dünya düzənində həmişə güclü mövqedə dayanması üçün çağdaş jurnalistikamızın və biz jurnalistlərin də üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyü xatırladılır.

Ümumiyyətlə, cənab Prezidentin bu Sərəncamını ümumən Azərbaycan mətbuatının gələcək fəaliyyət istiqamətləri ilə bağlı bitkin və hərtərəfli yol xəritəsi də adlandırmaq olar.

Sənəddə jurnalistikamızın keçmiş i ilə bu gününü əlaqələndirməyə, gələcəyə baxış bucağını optimallaşdırmağa imkan verən bir çox müddəalar səsləndirilir, tutarlı arqumentlər sadalanır. Əminəm ki, Azərbaycan mediası və jurnalistikası üçün əlamətdar bir tarixlə - milli mətbuatımızın 150 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı imzalanmış bu Sərəncam böyük tarixə yüksək dəyərin ifadəsi olmaqla bərabər, həm də mediamızın sabahı və inkişafı baxımından yaddaqlanan mühüm bir dövlət sənədi kimi uzun illər xatırlanacaq.

Zaman, müasir dünya bütün fəaliyyət sahələrində olduğu kimi, jurnalistika sahəsində də baş verən yeniliklərlə, sürətlə inkişaf edən informasiya texnologiyaları ilə ayaqlaşmağı, baş verən ardıcıl proseslərdən geri qalmamağı dikte edir. Bu prosesdə, şübhəsiz, biz jurnalistlərin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Belə məsuliyyətli dövrdə Azərbaycan dövlətinin mediamıza ardıcıl olaraq dəstək verməsi biz jurnalist-

lər üçün bir üstünlük, bir şansıdır. Cənab Prezidentin milli mətbuatımızın 150 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı son Sərəncamı da dövlətimizin Azərbaycan mediasına ciddi dəstəyini nümayiş etdirən növbəti mühüm sənəddir. İnanıram ki, hər birimiz bu məsuliyyətin ciddiliyini nəzərə alıb üzərimizə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmək üçün əlimizdən gələni edəcəyik. Buna müasir peşəkar jurnalistikamızın gücü də yetər, potensialı da”.

Milli Məclisinin deputatı, "İki sahil" qəzetinin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadə:

"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev milli mətbuatın 150 illik yubileyinin keçiril-

məsi ilə bağlı Sərəncam imzalayıb. Sərəncamda medianın çağdaş dövrdə qarşılaşdığı yeni vəzifələr, rəqəmsallaşma, süni intellektin tətbiqi və dezinformasiya ilə mübarizə kimi məsələlər ön plana çəkilib.

Bu il milli mətbuatımızın yaranmasının 150-ci ildönümünü qeyd edəcəyik. 1875-ci il iyulun 22-də görkəmli ziyalı, maarifçi-publisist Həsən bəy Zərdabının Azərbaycan dilində nəşr etdirdiyi "Əkinçi" qəzeti milli mətbuatımızın ilk nümunəsi və ölkəmizin həyatında mühüm hadisə kimi tarixə düşüb.

Milli mətbuatımız Zərdabi ənənələrinə söykənərək hər dövrün tələblərini uğurla yerinə yetirməklə müasir inkişaf səviyyəsinə gəlib çatıb. Dövrün, zamanın çağırışları müxtəlif olsa da, mətbuatın prinsipləri dəyişməzdir. Qərəzsizlik, obyektivlik, vətənpərvərlik, dövlət maraqlarını hər zaman uca tutmaq prinsiplərini fəaliyyətində mühüm dəyərlər kimi hər zaman öndə saxlayan müstəqil mətbuatımız çətin və şərəfli yol keçərək daim dövrün realıqlarının təbliğatçısı olub.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1993-cü

ildə xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışı mətbuatımızın inkişaf tarixində də yeni mərhələnin əsasını qoydu. 2003-cü ildən Heydər Əliyev siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi mətbuata diqqət və qayğıda da özünün aydın ifadəsini tapıb. Tarixi Zəfərimizdən sonra başlanan islahatlar, o cümlədən "Media haqqında" Qanunun qəbul edilməsi media fəaliyyətinin rəqəmsal dövrün çağırışlarına uyğunlaşdırılmasını və ölkəmizin informasiya mühitinin sağlamlaşdırılmasını hədəfləyib.

Ölkə mediasının 150 illiyinin ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpa edilməsi fonunda qeyd edilməsi böyük qürurdur. Bu gün mediamız Azərbaycanın tərəqqisinin və müasir cəmiyyət quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısı olaraq, beynəlxalq əlaqələrini və global informasiya məkanında təsir imkanlarını genişləndirmiş, rəqabət qabiliyyətini artırmışdır.

Amma Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncamında qeyd edildiyi kimi, dünya nizamının dəyişikliklərə məruz qaldığı, siyasi proseslərin intensivləşdiyi, habelə yeni fəaliyyət prinsiplərinin bərqərar olduğu müasir dövr Azərbaycan mediası qarşısında da yeni vəzifələr müəyyənləşdirir. Qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi, sosial media platformalarında fəallığın artırılması, rəqəmsallaşma, süni intellekt, media savadlılığının yüksəldilməsi, dezinformasiya və saxta xəbərlərlə mübarizə, effektiv kommunikasiyanın həyata keçirilməsində yaxından iştirak və sair mediamızın inkişaf perspektivini və qarşıdan gələn dövrdə global informasiya məkanında yerini müəyyənləşdirəcək məsələlərdir.

Eyni zamanda, media müasir tendensiyaları nəzərə almaqla Azərbaycanın dövlət maraqlarını həmişə uca tutmalı, ölkəmizin müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində yeri və rolu, həyatımızda baş verən pozitiv dəyişikliklərlə bağlı ictimaiyyətimizin məlumatlandırılması sahəsində daha fəal olmalıdır. Yeni dövrdə qarşıya qoyulan yeni hədəflərin həyata keçirilməsində üzərimizə düşən vəzifələri yerinə yetirmək üçün dövlət maraqlarını hər zaman uca tutaraq səylərimizi daha da artırmalı, müasir texnologiyaların tətbiqini genişləndirməklə qalib Azərbaycanın həqiqətlərini təbliğində öndə olmalıyıq”.

Ardı Səh. 6

Əvvəli-Səh-5

Demokrat.az xəbər portalının baş redaktoru Vasif Həsənlı: "Bildiyiniz kimi, ötən həftə cənab Prezident İlham Əliyev Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinin geniş şəkildə qeyd olunması ilə bağlı Sərəncam imzaladı. Sərəncama əsasən, Prezident Administrasiyasına Medianın İnkişafı Agentliyi və Mətbuat Şurası ilə birlikdə yubiley tədbirlərinin keçirilməsini təmin etmək tapşırığı verilib. Bu, dövlət başçısının milli mətbuatımıza verdiyi dəyərin real nümunəsidir.

Dövlət başçısının yürütdüyü siyasətin

təməlini qoyan Ümummilli Lider Heydər Əliyev də mətbuatımızın inkişafı istiqamətində çox mühüm addımlar atmışdı. Cənab Prezident İlham Əliyev də məhz bu addımları uğurla davam etdirir, milli mətbuatımızı daha yüksək səviyyəyə qaldırır.

Cənab Prezidentin bununla bağlı tarixi qərarları var. 2005-ci ildə "Əməkdar jurnalist" adı bərpa olundu, "Azərbaycan mətbuat işçilərinin təltif edilməsi haqqında", "Azərbaycan mətbuat işçilərinə fəxri adların verilməsi haqqında", "Kütləvi informasiya vasitələrinə maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında" sərəncamlar imzalandı. Dövlət başçısı kütləvi informasiya vasitələrinə birdəfəlik yardımın göstərilməsi haqqında qərar qəbul etdi. Mətbuat işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi ilə bağlı verilən sərəncamlar mətbuatın inkişafında mühüm mərhələlərdən biri hesab oluna bilər. Sərəncama uyğun olaraq mətbuat işçilərinin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atıldı. Həm jurnalistlərə mənzillərin verilməsi, həm də güzəştli ipoteka şəraitinin yaradılması belə nümunələrdəndir.

Mətbuatımızın maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, o cümlədən jurnalistlərin sosial probleminin həll edilməsi dünyanın mövcud informasiya müharibəsindəki şərtlər baxımından xüsusilə əhəmiyyətlidir. Çünki ölkənin informasiya mühitinə kənar müdaxilələr adətən maliyyə axınının təmin edilməsi ilə həyata keçirilir və sosial problemləri olan jurnalistlər bu cür müdaxilə cəhdlərində potensial iştirakçıya çevrilə bilərlər. Bu, yaxın tariximizdə təcrübə ilə də öz təsdiqini tapıb. Ancaq sosial problemləri həll edilmiş jurnalistlər isə daha azad olurlar. Bu, həm kənar müdaxilə cəhdlərinin qarşısını böyük ölçüdə alır, həm də mətbuatın peşəkar fəaliyyətini stimullaşdırır. Bütün bunlar onlayn media subyektləri də daxil olmaqla mətbuatımızın dövlət tərəfindən dəstəklənməsi də inkişafa və peşəkarlığa yol açan amillərdəndir.

Bu gün cənab Prezident İlham Əliyev belə mümkünə, peşəkar və azad fəaliyyəti təmin etmək məqsədilə mətbuatımızı qayğılardan xilas edib. Nəticələr ortadadır, xüsusilə son beş ildə yazılı və onlayn medianın, ümumiyyətlə, milli mətbuatımızın inkişafı hər şeyi ifadə edir.

44 günlük Vətən müharibəsindən sonra "Media haqqında" qanunun qəbul edilməsi, Medianın İnkişafı Agentliyinin yaradılması, agentliyin qısa müddətdə mətbuatın problemlərinin həlli və peşəkarlaşması istiqamətində gördüyü böyük işlər ən mühüm addımlardan hesab olunur. Tam məsuliyyətimlə deyərdim ki, bu gün Medianın İnkişafı Agentliyi üzərinə qoyulan missiyasını uğurla icra edir. Həm jurnalistlərin sosial və mənzil-məişət problemlərinin həllinə töhfə verir, həm medianın peşəkarlığının artırılması istiqamətində işləyir, həm də sırayı jurnalistlərlə mütəmadi

"Milli mətbuatımızın inkişafı hər şeyi ifadə edir"

şəkildə görüşlər keçirir, onların problemlərini dinləyir. Hazırda Medianın İnkişafı Agentliyi dövlətlə jurnalistlər arasında mühüm körpü rolunu oynayır. Bütün bunlar informasiya müharibəsində Azərbaycanın mövqeyinin güclü olmasına da ciddi zəmin yaradır. Şübhəsiz ki, bütövlükdə bütün bunlar məhz cənab Prezidentimizin milli mətbuatımıza göstərdiyi qayğı və diqqətin bariz nəticəsidir. Çünki dövlət başçısı öz çıxışlarında qeyd edir ki, bu gün medianız Azərbaycanın tərəqqisinin və müasir cəmiyyət quruculuğu prosesinin fəal iştirakçısı olaraq, beynəlxalq əlaqələrini və global informasiya məkanında təsir imkanlarını genişləndirib, rəqabət qabiliyyətini artırıb. Lakin cənab Prezident dünya nizamının dəyişikliklərə məruz qaldığı, siyasi proseslərin intensivləşdiyi, habelə yeni fəaliyyət prinsiplərinin bərqərar olduğu müasir dövr Azərbaycan mediası qarşısında da yeni vəzifələr müəyyənləşdirir. Bunlar qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi, sosial media platformalarında fəallığın artırılması, rəqəmsallaşma, süni intellekt, media savadlılığının yüksəldilməsi, dezinformasiya və saxta xəbərlərlə mübarizə, effektiv kommunikasiyanın həyata keçirilməsində yaxından iştirak və s. medianızın inkişaf perspektivini və qarşıdan gələn dövrdə global informasiya məkanında yerini müəyyənləşdirəcək məsələlərdir.

Sevindirici hal odur ki, medianız və jurnalistlərimiz müasir tendensiyaları nəzərə almaqla Azərbaycanın dövlət maraqlarını uca tuturlar, ölkəmizin müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminə yeri və rolu, həyatımızda baş verən pozitiv dəyişikliklərlə bağlı ictimaiyyətimizin məlumatlandırılması sahəsində daha çox fəallıq göstərirlər.

Cənab Prezidentimizin də mediadan yalnız bir istəyi var: milli maraqlarımızın əleyhinə olan informasiya zibilliyini sıradan çıxarmaq, peşəkar fəaliyyətlə global informasiya bazarına daxil olmaq. Bu, Sərəncam bir daha göstərdi ki, 150 yaşı olan milli mətbuatımızın gələcəyi işıqlıdır, çünki cənab Prezident İlham Əliyevin qoyduğu təməl kifayət qədər sağlam və güclüdür".

"AzNews.az" analitik informasiya portalının Baş redaktoru Taleh Şahsuvarlı: "Azərbaycan mətbuatının 150 illiyi olduqca önəmli bir tarixdir, müasir ictimai fikir məhsulunun yubileyi yaşıdır. "Əkinçi" qəzetinin işıq üzü görməsi ilə Çar Rusiyasının işğalına məruz qalmış feodal bir toplumda bir məşəl

yandırıldı. Əgər biz "Əkinçi" qəzetinə ərəb əlifbası ilə nəşr olunan, məhdud tirajlı, geniş senzura ilə məruz qalan bir mətbuat orqanı kimi baxsaq, yanlış düşünmüş olarıq. Hərçənd bunlar həqiqətdir. Məsələ ondadır ki, "Əkinçi" ilə toplumumuz millətləşmə prosesində böyük bir addım atmış, modernizmin ən başlıca instrumentlərindən birini yaratmışdı. Bununla da ictimai fikir məhsulunun formalaşması üçün maarifçi düşüncə tarixi bir nailiyyət əldə etmişdi. Bütün bunları nəzərə alaraq Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin milli mətbuatımızın 150 illiyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncam imzalaması olduqca təqdirəlayiqdir. Çünki istər tarixi, istərsə də müasir planda Azərbaycan mətbuatı bizim millətləşmə və dövlətləşmə prosesimizin ən mühüm bazalarından biridir.

Azərbaycan mətbuatı tarixən milli maraqlarımızın ifadəçisi olduğu kimi, müasir dövrümüzdə də ölkəmizin tərəqqisinə şərəflə xidmət edən bir düşüncə hərəkatıdır. İkinci Qarabağ Savaşıda canını vətənə fəda etməyə hazır qəhrəman nəslin formalaşmasında müasir medianız çox böyük rol oynayıb. Torpaqlarımızın işğal faktına qarşı bütün dünyaya meydan oxumuş və sonda böyük zəfəri müjdələmişik. Məncə, özümüzə qürur duymaq üçün çox səbəbimiz var. İndi bu səbəblərin hər birini geniş şərh etmək istəmirəm. Sadəcə, onu deyim ki, ölkəmizi müxtəlif rəngli inqilablar proyektlərindən yayınaraq güclü bir dövlətə çevrilməsinə milli medianız birmənalı dəstək verib və nəticədə ermənilərin Azərbaycana qarşı yaşı mətbuatımızdan bir qədər çox olan ərazi iddialarını məhv etmişik. Ümid edirəm ki, bu sərəncam çox yüksək səviyyədə icra olunacaq və milli mətbuatımızın 150 illiyi böyük tədbirlərlə qeyd ediləcək".

"Türküstan" Media Qrupunun Baş redaktoru Aqil Camal: "Azərbaycan Prezidentinin Azərbaycan Milli Mətbuatının yaradılmasının 150 illiyi ilə bağlı verdiyi Sərəncam bütövlükdə dövlətin media siyasətinin davamıdır. Sərəncamda Azərbaycan mətbuatının keçdiyi tarixi yol, o cümlədən Azərbaycan dövləti tərəfindən medianın dəstəklənməsi ilə bağlı konkret faktlar əhatə olunub.

2009-cu ildən Azərbaycanda kütləvi informasiya vasitələrinin dövlət tərəfindən dəstəklənməsi həyata keçirilir. Bunlar müvafiq layihələr əsasında olur. İstər qəzetlər, istər onlayn media subyektləri təqdim etdikləri

layihələr əsasında Media Agentliyi tərəfindən dəstəklənir. Bu müddətdə Azərbaycan mətbuatı dövrün həm texnoloji, eyni zamanda digər çağırışlarına uyğun olaraq formalaşma mərhələsi keçib. Bu gün demək olar ki, ən azı yerləşdiyimiz regionda Azərbaycan mediası layiqli şəkildə təmsil olunur. Hər hansı qonşu ölkə mediasından geri qalmır. Həm operativliyinə, həm obyektivliyinə görə geri qalmır. Bu baxımdan 150 illiyə Azərbaycan mediası üz ağılığı ilə çıxır. Global dünyada yeni texnoloji imkanlardan istifadə etmək, yenilənmək bu gün Azərbaycan mediasının qarşısında əsas vəzifələrdəndir. Biz hesab edirik ki, artıq yeni dövrdə indiyə qədər gəlmiş nəticələr əsasında Azərbaycan mediası daha da inkişaf edəcəkdir. Bunun üçün dövlət üzərinə düşən addımları atır. O addımlar ki, bir çox ölkələrdə belə yanaşmalar yoxdur. Hesab edək ki, 150 illiyə Azərbaycan mediası gəldiyi nəticələri növbəti mərhələlərdə də uğurla davam etdirəcəkdir".

Söylü Ağazadə

Gənclərin bayağı musiqilərə meyilinin artmasının günahı kimdədir?

"Bizim televiziya kanallarında səslənən musiqilər bayağı musiqi deyil? Televiziya səslənən musiqilərə baxsaq, ora dəvət olunan dırnaqarası müğənnilərə baxsaq və onların səsləndirdiyi dırnaqarası ifa etdiyi musiqilər bəs bayağı musiqi deyil? Yəni bu günləri televiziyalarda gənclərə hansısa bir keyfiyyətli musiqi nömrəsi təqdim olunurmu ki, gənclər də normal musiqi dinləsinlər". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında sosioloq Üzeyir Şəfiyev deyib.

Onun sözlərinə görə, bu vəziyyətdən bir çıxış yolu tapılmalıdır. Yəni biz gənclərə nə təqdim və təklif edirik. Bunu əvvəl biz düşünməliyik: "Bu günləri çox televiziyalarda elə bir vəziyyətdir ki, gənclər yaxşını pisdən ayıra bilmir. Çünki televiziyalarda təqdim olunan, dəvət olunan müğənnilər əgər onlara müğənni demək olarsa onlar bayağı şəkildə musiqilər təqdim edir və gənclərdə elə hesab edir ki, televiziyalarda bu musiqi səslənsə demək ki, yaxşı musiqidir. Buna görə də, televiziya vasitəsilə, digər vasitələrlə yaxşı nümunələr

SOSIOLOQ AÇIQLADI

da yaxşı sənət nömrələrinin konsertlərini təklif və təşkil etmək lazımdır. Gəncləri də həmin konsertlərə dəvət etmək lazımdır ki, gənclər orada görsünlər əsl sənət nədir və o sənət nümunəsi mənəvi qidalanmaya, mənəvi inkişafa necə təsir göstərir. Musiqi bir sənətdir və bu sənət gənclərin mənəvi təmizlənməsində iştirak etməlidir. Əvəzində biz nə görürük? Gənclərə bayağı musiqilər, funksional mesajlar, aqresiv mesajlar, vulqar ifadələr, jarqonlar ötürülür. Beləliklə də gənclərin sosiallaşmasına aşındırıcı təsir göstərir. Ona görə biz ilk növbədə gənclərə təqdim olunan vitrinə nəzər yetirməliyik. O vitrin sağlam sənət nömrələri ilə təzəhür etsin, sağlam musiqi nömrələrini özündə ehtiva etsin ki, gənclər artıq görsün ki, bu musiqi daha çox ona mənəvi ehtiyaclarını ödəyir, nəinki bayağı musiqi".

Ziya Hikmətoğlu

3 May - Ümumdünya Mətbuat və Söz Azadlığı Günüdür

Zamanın tələbinə və çağırışlarına uyğun olaraq Azərbaycan dövləti söz və mətbuat azadlıqlarının qanunvericilik bazasının demokratikləşdirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirib və bu davamlı xarakter alıb. "Bütövlükdə, söz və informasiya azadlığı hər bir ölkə üçün, ölkənin inkişafı üçün ən vacib olan məsələlərdən biridir. Söz və informasiya azadlığı, demokratiyanın inkişafı, hüquqi dövlətin qurulması Azərbaycanda çox vacib olan məsələlərdir.

Mən hesab edərdim ki, bu sahədə ölkəmiz çox böyük və uğurlu yol keçmişdir", - deyərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində diqqətə çekmişdir. Azərbaycan dövləti azad sözün cəmiyyət həyatında üstün yer tutması, maneəsiz yayılması üçün zəruri addımlar atmaqda davam edir.

3 May - Ümumdünya Mətbuat və Söz Azadlığı Günüdür. 1993-cü il dekabr ayının 20-də BMT Baş Məclisinin qərarı ilə may ayının 3-ü Beynəlxalq Mətbuat və Söz Azadlığı Günü elan olunmuşdur. Ümumdünya Mətbuat Azadlığı Günü demokratik proseslərin inkişaf etdiyi, fikir və söz azadlığına önəm verildiyi ölkələrdə, o cümlədən, Azərbaycanda da qeyd olunur. Təbii ki, söz və mətbuat azadlığı cəmiyyətdə demokratiyanın meyarı və ölçüsüdür. Bu baxımdan ölkəmizdə bu dəyərlərin mövcudluğu Azərbaycan mətbuatının inkişafında önəmli rol oynayır.

Uzun bir yol keçən milli mətbuatımıza müstəqillik dövründə daim diqqət və qayğı göstərilib və bu davamlıdır. Belə ki, dövlətimizin inkişaf dinamikası milli informasiya resurslarından da yan keçməmiş, onların ümumdünya informasiya şəbəkəsindəki çəkisini artırmaqla yanaşı, rəqabət qabiliyyətini daha da yüksəltmişdir.

MƏTBUATIMIZ AZADLIQ VƏ MÜSTƏQİLLİK DƏYƏRLƏRİNİN TƏBLİĞATÇISINA ÇEVİLDİ

Müstəqillik dövründə milli mətbuatımızın

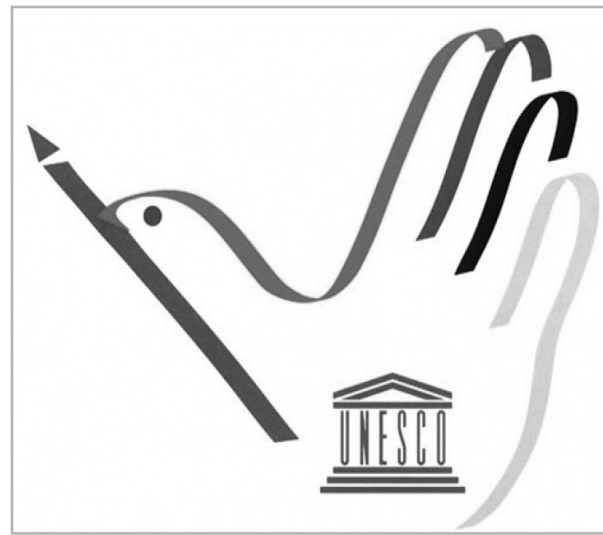
inkişafı, ölkəmizdə söz azadlığının bərqərar olunması və onun əsas daşıyıcısı olan müstəqil mətbuatın yaradılması Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı siyasi və dövlətçilik fəaliyyəti ilə sıx bağlıdır. Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan sonra yeni demokratik mətbuatımız azadlıq və müstəqillik dəyərlərinin təbliğatçısına çevrildi. 1993-cü ildən başlayaraq, KİV-in inkişafında əldə olunmuş nailiyyətlər Ümummilli Lider Heydər Əliyevin bu sahəyə müstəsna diqqət və qayğısı nəticəsində, gerçəkləşdi. Milli mətbuata olan münasibət və qayğısı nəticəsində azad və demokratik mətbuatımız cəmiyyətin operativ və obyektiv informasiyaya tələbatını cavablandırmağa nail oldu. Təbii ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin KİV-in maddi-texniki bazasının yeniləşdirilməsi və möhkəmləndirilməsi, sərbəst fəaliyyət üçün əlverişli şərait yaradılması ilə bağlı həyata keçirdiyi ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər milli mətbuatımızın inkişafında mühüm amillərdir. Ulu Öndər Heydər Əliyev ölkəmiz müharibə şəraitində yaşasa da, əvvəlcə hərbi senzuranı, 1998-ci ilin avqustunda isə, bütövlükdə, KİV üzərində dövlət senzurasını ləğv etdi. Dahi Öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il 16 avqust tarixli "Azərbaycan Respublikasında söz, düşüncə və informasiya azadlığının təmin edilməsi tədbirləri haqqında" Fərmanı ilə ölkədə kütləvi informasiya vasitələri üzərində senzura ləğv edildi. Bu Fərman kütləvi informasiya vasitələrinin sürətli inkişafına ciddi təkan verdi.

Uğurlu bir inkişaf yolu keçən milli mətbuatımıza dövlətimizin diqqəti davamlıdır.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi media siyasətini yeni dəyərlərlə zənginləşib. Ölkəmizdə mətbu nəşrlərin sərbəst fəaliyyətinə, jurnalistlərin öz iradələrini azad şəkildə ifadə etmələrinə bütün imkanların yaradılmasına tam şərait var.

"AZƏRBAYCANDA HEÇ BİR SENZURA YOXdur, AZAD INTERNET, YÜZLƏRLƏ MEDIA ORQANI FƏALİYYƏT GÖSTƏRİR"

2005-ci il 21 iyul tarixində "Azərbaycan mətbuat işçilərinin təltif edilməsi haqqında",

"Azərbaycan mətbuat işçilərinə fəxri adların verilməsi haqqında", habelə, "Kütləvi informasiya vasitələrinə maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında" sərəncamların imzalanması jurnalistlərin əməyinə yüksək qiymətin təzahürüdür. Prezident İlham Əliyevin 2008-ci il 31 iyul tarixli "Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiya vasitələrinə birdəfəlik maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında", eləcə də, "Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafına dövlət dəstəyi konsepsiyasının təsdiq edilməsi haqqında" sərəncamları isə təsdiqləyib ki, ölkəmizdə mətbuata göstərilən dövlət qayğısı davamlı və sistemli səciyyə daşıyır. Dövlət başçısının 2009-cu il 3 aprel tarixli "Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun yaradılması haqqında" Sərəncamı da, məhz konsepsiyada əksini tapmış məsələlərin praktik surətdə gerçəkləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. "Azərbaycanda media azadlığı təmin edilir. Azərbaycanda heç bir senzura yoxdur, azad internet, yüzlərlə media orqanı fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda azad cəmiyyət var, insanlar tam azad və sərbəst şəkildə yaşayırlar, qururlar, yaradırlar, o cümlədən media nümayəndələri də", - deyərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib. Azərbaycan müstəqil dövlət olaraq insan hüquqlarının qorunmasına öz töhfəsini verir. Hər bir ölkədə mətbuat və söz azadlığının olması və onun inkişafı respublikanın demokratikləşməsi prosesinin vacib amillərindəndir.

Azərbaycan Respublikasında medianın inkişafının dəstəklənməsi, bu sahədə institusional quruculuq işlərinin davam etdirilməsi, yeni informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının və innovasiyaların tətbiqinin stimullaşdırılması məqsədilə dövlət başçısının Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun əsasında "Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi" publik hüquqi şəxs yaradıldı.

Bütün bunlar göstərir ki, Azərbaycan dövləti milli mətbuatımıza daim diqqət göstərir və onun inkişafına yönələn tədbirlər həyata keçirilir.

"İNSANLARI NARAHAAT EDƏN MƏLUMATLAR HAQQINDA MƏN MƏTBUATDAN DA XƏBƏR TUTURAM"

Mətbuata ayrılan bu və digər qayğı, diqqət onun üzərinə məsuliyyət qoyur. Obyektivlik qorunmalı, şəffaflıq təmin edilməlidir. Cəmiyyətdəki uğur və nöqsanlar mətbuat vasitəsi ilə ictimaiyyətə təqdim olunmalıdır. Cəmiyyəti narahat edən problemlərin üzə çıxarılmasında mətbuat işçilərinin rolu əvəzsizdir. "Sizə deyərək bilərəm ki, mən bəzi hallarda hansısa xoşagəlməz hadisə ilə bağlı məlumatı mətbuatdan əldə edərdim. Düzdür, mənə müxtəlif mənbələrdən hər gün müxtəlif məlumatlar gəlir. Yəni, əlbəttə ki, mənə həm xarici, həm daxili siyasətlə, həm də təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı əsas məsələlər məruzə edilir. İnsanları narahat edən məlumatlar haqqında mən mətbuatdan da xəbər tuturam, dərhal reaksiya verirəm. Dövlət məmurları və yaxud digər şəxslər, qüsurlara yol verən şəxslər bilirlər ki, Azərbaycanda söz və mətbuat azadlığı imkan verməyəcək ki, onlar işdə hansısa qüsurlar buraxsınlar. Ona görə jurnalistlər bəlkə də özləri də bilmədən mənim köməkçilərimdir".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" Sərəncamı milli mətbuatımıza ayrılan diqqətin daha bir göstəricisidir. Sərəncama əsasən, milli mətbuatın Azərbaycanın ictimai-siyasi və mədəni həyatındakı yerini, mədəniyyətin, maarifçiliyin inkişafında rolunu, müasir cəmiyyət quruculuğu və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun daha da yüksəldilməsi sahəsində töhfələrini nəzərə alaraq, Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyi ölkəmizdə geniş qeyd olunacaqdır. 150 il əvvəl təbiətşünas alim və maarifçi-publist Həsən bəy Zərdəbinin Azərbaycan dilində nəşr etdirdiyi "Əkinçi" qəzeti milli mətbuatımızın ilk nümunəsi və ölkəmizin həyatında mühüm hadisə kimi tarixə düşüb. Sərəncamda qeyd olunduğu kimi, cəmi iki il fəaliyyət göstərən qəzet maarifçi ideyaların carçısı olmuş, cəhəltə və xurafata qarşı kəskin məqalələr dərc etmiş, milli özünüdərkini, ictimai, siyasi və bədii fikrin inkişafına, mütərəqqi jurnalist nəslinin yetişməsinə önəmli töhfə vermişdir.

İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı və müharibədən sonrakı dövrdə Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında mətbuatın rolu və jurnalistlərin əvəzolunmaz fəaliyyəti danılmazdır. Onların peşəkarlığı, fədakarlığı və çevikliyi sayəsində dünya ictimaiyyətinə müharibə ilə əlaqədar, o cümlədən rəsmi İrəvanın törədiyi hərbi cinayətlər haqqında dolğun məlumatlar çatdırıldı.

Hazırda Azərbaycanda yüzlərlə mətbuat orqanı, informasiya agentliyi, teleradio şirkətləri, sürətlə inkişaf edən internet resursları vətəndəş cəmiyyəti quruculuğunun fəal iştirakçısına çevrilərək cəmiyyətimizin informasiyaya olan ehtiyacının ödənilməsində əhəmiyyətli rol oynayır.

Milli özünüdərkini bərqərar olmasında, vətənpərvərlik hisslərinin aşılmasında, milli və ümumbəşəri dəyərlərin təbliğində müstəsna rol oynamış Azərbaycan mətbuatı xalqımızın azadlıq və müstəqillik uğrunda mübarizəsinə öz böyük töhfəsini vermişdir. Müasir dövrdə Azərbaycanda dünya standartlarına uyğun media, elektron və yazılı KİV-lər formalaşmış. Müstəqil KİV-lərin sayına görə Azərbaycan MDB və Şərqi Avropa ölkələri arasında qabaqcıl mövqelərdən birini tutur.

Zümrüd BAYRAMOVA

Müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi: xilaskarlıq və quruculuq missiyası

Müasir tarix bir çox hallarda lider fenomeninin cəmiyyətlərin taleyində həlledici rol oynadığını sübut etmişdir. Tarixi inkişaf proseslərinin mürəkkəbliyi və ziddiyyətləri fonunda global siyasi və iqtisadi meyilləri dəqiq qiymətləndirməyi bacaran, onları xalqının və dövlətinin mənafeyi naminə mahir şəkildə yönləndirən şəxsiyyətlər dövlətçilik tarixində silinməz iz buraxırlar. Belə liderlər zamanın çağırışlarını dərinlən dərk edir, xalqlarını mürəkkəb sınaqlardan uğurla çıxarır, sabitlik və inkişaf üçün etibarlı yol xəritəsi formalaşdırırlar. Azərbaycan tarixində bu fenomen şəxsiyyətin adı ümummilli lider Heydər Əliyevlə bağlıdır. Ulu öndər Heydər Əliyev müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin memarı, onun ideya əsaslarını və institusional təməlini yaranan, dövlətçiliyimizi zamanın çətin sınaqlarından çıxarıb gələcəyə daşıyan nadir tarixi şəxsiyyət kimi millət yaddaşına əbədi həkk olunmuşdur.

Azərbaycan xalqının XX əsrdə yetişdirdiyi ən böyük siyasi lider, dünya miqyasında tanınan dövlət xadimi olan ulu öndər Heydər Əliyevin fəaliyyəti Azərbaycan tarixində müstəsna yer tutur. Müstəqillik dövrünün bütün mühüm mərhələləri məhz onun adı ilə bağlıdır. Onun rəhbərliyi ilə müstəqilliyini yenidən qazanan Azərbaycan Respublikası ağır tarixi sınaqlardan keçmiş, lakin düzgün idarəçilik və strateji baxış nəticəsində sabitliyə, inkişaf və beynəlxalq nüfuza qovuşmuşdur.

Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan xalqına təkcə siyasi müstəqillik deyil, həm də milli dövlətçilik ideologiyası, sosial-iqtisadi inkişaf modeli, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu ənənələri bəxş etmişdir. Onun müdrik və uzaqgörən siyasəti nəticəsində Azərbaycan XX əsrin sonunda müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra varlığı real təhlükə altında olan bir dövlətdən regionun lider dövlətinə çevrilmişdir. Əldə olunmuş sabitlik, davamlı iqtisadi artım və beynəlxalq nüfuzun yüksəlişi məhz ümummilli liderin təməlini qoyduğu dövlət idarəçiliyi fəlsəfəsinin təzahürüdür.

Ulu öndər Heydər Əliyev hələ Sovet İttifaqı dövründə Azərbaycan SSR-nin rəhbəri kimi fəaliyyət göstərdiyi illərdə respublikamızın hərtərəfli inkişafına xidmət edən genişmiqyaslı və uzaqgörən islahatlar həyata keçirmişdir. Onun rəhbərliyi altında ölkənin sosial-iqtisadi potensialının artırılması, elmi-texniki irəliləyişin təşviq olunması və mədəni quruculuğun dərinləşdirilməsi sahəsində misilsiz işlər görülmüş, bu istiqamətlər üzrə keyfiyyətə yeni mərhələyə keçid təmin edilmişdir. Həmin dövrdə Azərbaycan sənayeləşmə prosesinə fəal şəkildə qoşulmuş, ağır və yüngül sənaye sahələrində onlarca yeni müəssisə və zavod istifadəyə verilmiş, kənd təsərrüfatı və energetika sahələrində əsaslı yenidənqurmalar aparılmışdır. Bu təşəbbüslər nəticəsində Azərbaycan SSR ittifaq miqyasında qabaqcıl və dinamik inkişaf edən respublikalardan birinə çevrilmiş, milli iqtisadiyyatın strukturu zənginləşdirilmiş və onun dayanıqlı inkişafı üçün əsaslı zəmin yaradılmışdır. Eyni zamanda, ümummilli lider Heydər Əliyev təhsilin inkişafını və yüksək ixtisaslı milli kadrların hazırlanmasını dövlət siyasə-

tinin prioritet istiqaməti kimi müəyyən etmişdi. Onun təşəbbüsü və bilavasitə nəzarəti ilə Azərbaycanda məktəb və ali təhsil müəssisələrinin sayı artırılmış, texniki peşə təhsili gücləndirilmiş, qabaqcıl təhsil proqramları tətbiq olunmuş və ixtisaslı müəllim kadrlarının hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Ən mühüm addımlardan biri də Heydər Əliyevin göstərişi ilə Azərbaycanın müxtəlif regionlarından olan gənclərin SSRİ-nin nüfuzlu ali məktəblərinə göndərilməsi olmuşdur. Bu gənclər mühəndislik, idarəetmə, herb, tibb, iqtisadiyyat və digər strateji sahələr üzrə təhsil alaraq respublikaya qayıtdıqdan sonra milli kadr potensialının formalaşmasında mühüm rol oynamışlar. Bununla yanaşı, Heydər Əliyev milli özünüdərk, milli şüurun və dövlətçilik ideyalarının təşəkkül tapmasına və güclənməsinə xüsusi önəm verirdi. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan xalqının tarixinin, mədəniyyətinin, ədəbiyyatının, incəsənətinin təbliği və öyrənilməsi geniş vüsət aldı, milli irsin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi üçün kompleks tədbirlər görüldü. Azərbaycanın tarixi şəxsiyyətlərinin, görkəmli elm və mədəniyyət xadimlərinin irsinin araşdırılması, yeni elmi mərkəzlərin yaradılması və müxtəlif yubileylərin keçirilməsi milli kimlik və qürur hissinin yüksəlməsinə təkan verdi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin həmin illərdə yaratdığı ideoloji, kadr və iqtisadi baza sonrakı müstəqillik dövründə ölkənin idarə olunmasında, strateji qərarların qəbulunda və dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsində həyati əhəmiyyət kəsb etdi. Sovet dövründə formalaşan bu kadrlar müstəqillik illərində Azərbaycanın idarəetmə sistemində, siyasi və iqtisadi institutların təşəkkülündə fəal iştirak etdilər və ölkənin müasir inkişaf modelinin qurulmasında aparıcı mövqelər tutdular.

Ulu öndər qısa müddət ərzində həm daxili idarəetmə sahəsində sabitlik yaratdı, həm də xarici siyasətdə balanslı və pragmatik kurs müəyyənləşdirdi. Azərbaycan beynəlxalq təcriddən çıxaraq dünya dövlətləri və nüfuzlu təşkilatlarla əməkdaşlıq etməyə başladı.

dular. Beləliklə, ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan SSR-yə rəhbərlik etdiyi dövr yalnız iqtisadi göstəricilərlə deyil, həm də milli təfəkkürün formalaşması, kadr potensialının yaradılması və müstəqil dövlətçiliyin təməl prinsiplərinin təşəkkülü baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu irs bu gün də Azərbaycan dövlətinin inkişaf strategiyasının əsas dayaqlarından biri olaraq qalmaqdadır.

XX əsrin sonlarında beynəlxalq münasibətlər sistemində dərin struktur dəyişiklikləri baş verdi və dünya yeni bir geosiyasi düzənə qədəm qoydu. Soyuq müharibənin başa çatması və ideoloji blokların çökməsi nəticəsində yaranan bu yeni dövrdə bir sıra imperiyalar parçalandı, onların tərkibindəki xalqlar müstəqil dövlət quruculuğu istiqamətində hərəkətə keçdilər. Bu prosesin ən mühüm mərhələlərindən biri də Sovet İttifaqının dağılması və bunun fonunda milli azadlıq hərəkatlarının geniş vüsət alması idi. Azərbaycan xalqı da bu tarixi fürsəti dəyərləndirərək uzun illər arzuladığı istiqaliliyyətini reallaşdırmaq üçün mübarizəyə qalxdı. 1988-ci ildən etibarən ölkədə milli özünüdərk, azadlıq idealları və dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə geniş vüsət

*Baxtiyar Nəbiyev
YAP Yasamal rayon
təşkilatının sədri*

aldı. Lakin bu mübarizə asan və maneəsiz olmadı, əksinə, son dərəcə mürəkkəb, faciəli və ağırlı bir mərhələdən keçdi.

1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsi bu mübarizənin ən dəhşətli səhifələrindən biri oldu. SSRİ rəhbərliyi tərəfindən Bakıya yeridilən hərbi hissələr yüzlərlə günahsız insanı qətlə yetirdi, xalqın azadlıq arzusu və müstəqillik iradəsi qan içində boğulmağa çalışıldı. Lakin bu hadisə əksinə olaraq Azərbaycan xalqının milli birliyini daha da gücləndirdi və müstəqillik ideyalarına olan inamı artırdı. Eyni zamanda, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və hərbi təcavüzü, tarixə qovuşmuş "Dağlıq Qarabağ münaqişəsi"nin alovlanması, bir milyondan artıq soydaşımızın doğma torpaqlarından didərgin düşməsi müstəqillik yolunda ölkəmizin qarşısında ciddi maneələr yaratdı. Üstəlik, bu dövrdə ölkə daxilində baş verən siyasi gərginliklər, hakimiyyət böhranları, silahlı qarşı-

qətiyyətli qərarları sayəsində Azərbaycanda vətəndaş qarşıdurmalarının qarşısı alındı, konstitusion quruluş bərpa edildi, dövlət institutlarının fəaliyyəti canlandırıldı və sabitlik təmin olundu. Ən mühüm məsələlərdən biri də odur ki, Heydər Əliyev ölkədə milli həmrəyliyin və hüquqi dövlət quruculuğunun əsaslarını formalaşdıraraq, Azərbaycanı parçalanmaq təhlükəsindən xilas etdi.

Ulu öndər qısa müddət ərzində həm daxili idarəetmə sahəsində sabitlik yaratdı, həm də xarici siyasətdə balanslı və pragmatik kurs müəyyənləşdirdi. Azərbaycan beynəlxalq təcriddən çıxaraq dünya dövlətləri və nüfuzlu təşkilatlarla əməkdaşlıq etməyə başladı. Bir tərəfdən Ermənistanın işğalçı siyasətinə qarşı beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanan mövqe sərgiləndi, digər tərəfdən isə xarici sərmayələrin cəlb olunması ilə neft strategiyası əsasında iqtisadi inkişafın təməlləri qoyuldu. Ulu öndərin rəhbərliyi ilə ölkəmiz təkcə regional deyil, həm də global miqyasda sabit və etibarlı tərəfdaş kimi tanınmağa başladı.

Beləliklə, XX əsrin sonunda Azərbaycanın müstəqilliyi real məzmun və keyfiyyət qazandı, dövlətçiliyin əsas prinsipləri təsbit edildi və gələcək inkişafın strateji xətti müəyyənləşdirildi. Bütün bu nailiyyətlərin mərkəzində isə ümummilli lider Heydər Əliyevin xilaskar missiyası, müdrikliyi və yenilməz liderlik keyfiyyətləri dayanırdı. Onun həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində Azərbaycanın müstəqilliyi dönməz xarakter aldı və müasir dövlət quruculuğunun əsası qoyuldu.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi həyata keçirdiyi siyasət Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi güclənməsinin əsası təşkil etmişdir. Onun rəhbərliyi ilə Konstitusiyanın qəbul olunması, ordu quruculuğu, neft strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsi, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyəti prinsiplərinin formalaşdırılması, beynəlxalq münasibətlərin çoxtərəfli əsasda qurulması və regionun sabitlik adasına çevrilməsi müstəqil dövlətçiliyimizin təməl sütunlarını təşkil etmişdir. Ulu Öndərin siyasi təfəkkürü milli dövlətçiliyin əsası təşkil etmişdir. Onun baxışında müstəqil dövlət ideyası milli kimliklə, xalqın iradəsi ilə və təhlükəsiz sabah anlayışı ilə üzvi surətdə bağlı idi.

Ümummilli Liderin ilk və ən mühüm addımlarından biri ölkədə sabitliyin və konstitusiyachılığın bərqərar edilməsi oldu. Onun rəhbərliyi ilə qanunsuz silahlı birləşmələr tərkisilahlı edildi, hüquqi dövlətin əsasları qoyuldu, milli ordu formalaşdırıldı və dövlət institutları bərpa edildi. Paralel olaraq, sosial-iqtisadi sahədə köklü islahatlara start verildi. Ulu öndər müasir Azərbaycanın inkişaf yolunun bazar iqtisadiyyatına əsaslanan azad iqtisadi münasibətlərdən keçdiyini bəyan etdi. 1994-cü il sentyabrın 20-də imzalanmış "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycan tarixində neft strategiyasının əsası qoyaraq ölkəmizə böyük həcmdə xarici sərmayənin cəlb edilməsinə və iqtisadi dirçəlişə zəmin yaratdı. "Əsrin müqaviləsi" ilə Azərbaycan dünya enerji bazarına çıxış əldə etdi, beynəlxalq investisiyaların mərkəzinə çevrildi. Bu strategiya yalnız iqtisadi inkişafı məhdudlaşmadı, eyni zamanda Azərbaycanın geosiyasi əhəmiyyətini də artırdı. Heydər Əliyevin siyasi uzaqgörənliyi nəticəsində həyata keçirilən bu layihələr Azərbaycanı enerji təhlükəsizliyi sahəsində etibarlı tərəfdaşa çevirdi.

Ulu Öndərin xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı təkcə siyasi dəyişiklik deyildi, bu, milli ruhun dirçəlişi, dövlətçiliyin real əsaslar üzərində qurulması və xalqın gələcəyə olan inamının bərpası idi. Məhz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Konstitusiyasında milli dövlətçilik ideyası öz hüquqi əsasını tapdı. Milli dəyərlərin qorunması, vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi və tarixi yaddaşın bərpası dövlət siyasətinin mühüm istiqamətinə çevrildi. Heydər Əliyev öz xilaskarlıq missiyasını böyük quruculuq fəaliyyəti ilə tamamladı. Onun xalqın birliyinə və həmrəyliyinə əsaslanan dövlətçilik modeli bu gün də müasir Azərbaycanın inkişafının əsas dayağı olaraq qalır. Ümummilli liderin "Dövlət müstəqilliyi bizim ən böyük sərvətimizdir" fikri bu gün hər bir azərbaycanlının inam və qürur mənbəyidir.

Beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın mövqeyinin möhkəmləndirilməsi ümummilli lider Heydər Əliyev diplomatiyasının əsas istiqamətlərindən biri olmuşdur. Ulu öndər Azərbaycanın xarici siyasətində milli maraqlara əsaslanan, şəffaf, ardıcıl və müdrik bir kurs müəyyənləşdirmişdir. O, "müvazinətli xarici siyasət" strategiyasını həyata keçirərək ölkəmizin həm qonşu region dövlətləri, həm də dünyanın aparıcı güc mərkəzləri ilə qarşılıqlı hörmət və əməkdaşlıq əsasında münasibətlər qurmasına nail olmuşdur.

Bu siyasət təkcə Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınmasına deyil, həm də onun müstəqilliyinin qorunmasına və möhkəmləndirilməsinə yönəlmişdi. Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən aparılan pragmatik və uzaqgörən diplomatik fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT), Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT), İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT), Demokratiya və İqtisadi İnkişaf Namınə Təşkilat – GUAM, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (QDİƏT), MDB və digər beynəlxalq və regional təşkilatlarda fəal və bərabərhüquqlu üzv kimi təmsil olunmağa başladı. Azərbaycanın xarici siyasəti qlobal sabitlik və sülhə töhfə vermək məqsədi daşıyırdı və ulu öndər bu baxımdan balanslaşdırılmış münasibətlərin qurulmasına xüsusi önəm verirdi. Məhz ulu öndərin müəyyən etdiyi xarici siyasət kursu sayəsində Azərbaycan Avropa strukturlarına inteqrasiyanın ilk ciddi addımlarını atdı. Avropa Şurasına üzv qəbul edilməsi, Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq formatlarının yaranması və "Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi"nin imzalanması bu siyasətin uğurlarındandır. Bununla yanaşı, ABŞ, Rusiya, Çin, Türkiyə, İran və Avropa dövlətləri ilə strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması da Azərbaycanın geosiyasi çəkisini artırdı. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın xarici siyasəti yalnız diplomatik əlaqələrin qurulması ilə məhdudlaşmadı, eyni zamanda iqtisadi əməkdaşlıq, enerji təhlükəsizliyi, mədəni mübadilə və regional layihələrdə iştirak kimi sahələri də əhatə etdi. Nəticə etibarilə, ulu öndər Heydər Əliyevin düşünülmüş və uzaqgörən diplomatiyası Azərbaycanın dünya birliyində nüfuzlu, etibarlı və təşəbbüskar bir dövlət kimi

tanınmasında mühüm rol oynadı. Bu siyasət bu gün də uğurla davam etdirilir və Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki mövqeyi ildən-ilə daha da möhkəmlənir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin müasir Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısındakı tarixi xidmətlərindən biri də milli ideologiyanın – azərbaycançılıq məfkuresinin formalaşdırılması və onun dövlət səviyyəsində tətbiqinə nail olunmasıdır. Ulu öndər bu ideologiyayı Azərbaycan xalqının həmrəyliyi, birliyi və ortaqlar sistemini əsas kimi təqdim etmiş, bu ideyanın ətrafında cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrini birləşdirməyə müvəffəq olmuşdur. Onun rəhbərliyi ilə milli maraqlar ümumbəşəri dəyərlərlə vəhdətdə təqdim edilmiş, Azərbaycanın çoxmillətli, çoxkonfessiyalı cəmiyyət modeli azərbaycançılıq ideologiyası çərçivəsində yeni məzmun kəsb etmişdir. Azərbaycançılıq Ümummilli Liderin baxışında yalnız etnik mənsubiyyəti əks etdirən anlayış deyildi; bu, daha geniş bir siyasi-mənəvi platforma idi. O, bu ideologiyayı dövlətin təməl sütunlarından biri kimi formalaşdırdı və ölkədə yaşayan bütün xalqların – azərbaycanlılar, talışlar, ləzgilər, avarlar, ruslar, tatlar və digərlərinin milli, dini və mədəni müxtəlifliyini qoruyaraq, onların hamısını vahid və bərabər hüquqlu vətəndaşlıq prinsipi əsasında bir ideya ətrafında birləşdirdi. Bu yanaşma Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti institutlarının möhkəmlənməsinə, demokratik dəyərlərin təşəkkül tapmasına və milli həmrəyliyin güclənməsinə mühüm töhfə verdi. Ümummilli Lider azərbaycançılıq ideyasını həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq miqyasda təbliğ edərək, bu məfkurəni Azərbaycanın xarici siyasətinin və diaspor fəaliyyətinin əsas ideoloji istiqamətinə çevirdi. Onun təşəbbüsü ilə xaricdə yaşayan azərbaycanlıların milli-mədəni birliyinin qorunması və Azərbaycan dövləti ilə əlaqələrinin gücləndirilməsi məqsədilə konseptual yanaşmalar irəli sürüldü. 2001-ci ildə Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı bu baxımdan azərbaycançılıq ideyasının zirvəsi və onun beynəlxalq səviyyədə təsdiqi kimi tarixə düşdü. Nəticə etibarilə, ümummilli lider Heydər Əliyevin irəli sürdüyü və möhkəmləndirdiyi azərbaycan-

çılıq ideologiyası müstəqil dövlətin milli ideoloji dayağına çevrildi. Bu ideologiya dövlətin strateji inkişaf konsepsiyalarında, təhsil siyasətində, mədəniyyət proqramlarında, o cümlədən qanunvericilikdə öz əksini tapdı. Azərbaycançılıq bu gün də müasir Azərbaycan Respublikasının ideoloji əsaslarından biri kimi öz aktuallığını qoruyub saxlayır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu ideya daha da inkişaf etdirilir, milli kimliyin və vətəndaş həmrəyliyinin müasir çağırışlara uyğun formalaşmasında əsas rol oynayır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin təhsil sahəsinə verdiyi önəm heç də təsadüfi deyildi. Ulu öndər dəfələrlə vurğulayırdı ki, "Təhsil hər bir xalqın gələcəyidir". Bu yanaşma onun dövlətçilik fəlsəfəsinin, xüsusilə insan kapitalının formalaşdırılması istiqamətində baxışlarının təməl prinsiplərindən birini təşkil edirdi. Ulu öndərin rəhbərliyi ilə təhsil sahəsi müstəqil Azərbaycanın inkişaf strategiyasında əsas prioritet istiqamətlərdən birinə çevrildi. O, yaxşı anlayırdı ki, savadlı, milli ruhda tərbiyə olunmuş, dünyagörüşü geniş gənclər olmadan müasir dövlət qurmaq mümkün deyil. Bu səbəbdən də təhsilin inkişafı üçün sistemli və ardıcıl islahatlar həyata keçirildi. Ümummilli Liderin təşəbbüsü ilə müstəqillik dövründə təhsil sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atıldı. Təhsil sahəsində hüquqi-normativ baza yeniləndi, təhsilin məzmunu və idarəetmə strukturları təkmilləşdirildi. Ali təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazası gücləndirildi, müasir laboratoriyalar və informasiya texnologiyaları ilə təminat artırıldı. O, təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək üçün dünya təcrübəsinin öyrənilməsinə və tətbiqinə xüsusi önəm verirdi. Gənclərin xarici ölkələrdə təhsil almaları üçün imkanların yaradılması da məhz ümummilli liderin strateji baxışlarının bir hissəsi idi. Bu məqsədlə müxtəlif beynəlxalq proqramlara qoşulmaqla yanaşı, dövlət səviyyəsində müvafiq mexanizmlər işə salındı və ilk dəfə sistemli xaricdə təhsil siyasətinin əsası qoyuldu. Ulu öndər Heydər Əliyevin təhsil sahəsinə bu diqqət, əslində, ölkənin gələcəyinə, milli təhlükəsizliyə, sosial inkişaf və iqtisadi modernləşməyə olan

strateji baxışının təzahürü idi. Onun müəyyən etdiyi bu kurs bu gün də Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla davam etdirilir və Azərbaycan təhsil sistemi dayanıqlı inkişaf yolunda irəliləyir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin mədəniyyət sahəsində apardığı siyasət milli-mənəvi dəyərlərə əsaslanaraq xalqın mənəvi intibahını hədəfləyirdi. O, Azərbaycan mədəniyyətini dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirmişdi. Ulu öndərin təşəbbüsü ilə musiqi, ədəbiyyat, teatr və təsviri sənət sahələrinə xüsusi diqqət göstərildi. Azərbaycanın zəngin mədəni irsi – muğamı, klassik musiqisi, poeziyası və incəsənəti dünya miqyasında tanındı. Milli dəyərlərin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi üçün mühüm institusional islahatlar həyata keçirildi. Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasını yalnız siyasi doktrina kimi deyil, milli birlik fəlsəfəsi kimi təqdim edirdi. Bu ideya cəmiyyətin bütün təbəqələrini birləşdirən ortaqlar dəyəri kimi qəbul edildi. Müxtəlif etnik və dini mənsubiyyətə malik vətəndaşların birliyini təmin edən bu fəlsəfə milli dövlətçiliyin ideoloji əsasını təşkil etdi. Ulu öndərin müəyyən etdiyi bu yol bu gün də davam etdirilir. Azərbaycançılıq ideyası hələ də milli həmrəyliyimizin əsas sütunu kimi öz aktuallığını saxlayır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi müdrikliyi və uzaqgörənliyi onun həyatının bütün mərhələlərində özünü göstərmişdir. Bu müdrikliyin ən bariz təzahürlərindən biri isə Azərbaycan dövlətçiliyinin davamlılığını təmin edəcək liderin – Prezident cənab İlham Əliyevin siyasi varisliyini vaxtında və strateji uzaqgörənliklə müəyyən etməsi oldu. Ulu öndər çox yaxşı bilirdi ki, dövlətin gələcəyi, milli maraqların qorunması və xalqın rifahı yalnız davamlı, ardıcıl və prinsiplə siyasi kursla mümkün ola bilər. Məhz bu baxış bucağında Heydər Əliyev özündən sonra Azərbaycan xalqını etibarlı əllərə əmanət etdi. O, İlham Əliyevin intellektinə, siyasi hazırlığına, beynəlxalq təcrübəsinə və vətənpərvərliyinə dərinindən bələd idi və əmin idi ki, bu lider onun ideyalarını yaşadacaq, onları yeni dövrün tələblərinə uyğun inkişaf etdirəcək. 2003-cü ildən etibarən cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi

ilə ulu öndərin siyasi kursu uğurla davam etdirilir. Bu kursun əsas mahiyyəti xalqın maraqlarına söykənən müstəqil daxili və xarici siyasət, güclü dövlət və modern iqtisadiyyatın qurulması, xalq-iqtidar birliyinin qorunması və milli maraqların hər şeydən üstün tutulmasıdır. Son 21 ildə Azərbaycan regionun aparıcı siyasi güclərindən birinə çevrilmiş, beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdaş kimi tanınmışdır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmiz iqtisadi baxımdan dinamik inkişaf etmiş, iri infrastruktur layihələri həyata keçirilmiş, sosial rifah yüksəlmiş və hərbi güc baxımından regionun lider dövlətinə çevrilmişdir. Eyni zamanda, diplomatik sahədə balanslaşdırılmış və milli maraqlara əsaslanan siyasət yürüdülmüş, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Azərbaycan xalqı bu gün də ulu öndər Heydər Əliyevin ideyalarına sədaqətini qoruyur və bu ideyaların Prezident İlham Əliyev tərəfindən yeni şəraitdə həyata keçirilməsini böyük ruh yüksəkliyi ilə dəstəkləyir. Müasir dövrün çağırışlarına cavab verən, milli maraqlara əsaslanan və xalqın rifahına xidmət edən bu siyasi kursun nəticəsində Azərbaycan 2020-ci ildə tarixinin ən şanlı səhifəsini – Vətən müharibəsində əldə olunan Zəfəri yazdı. Məhz bu uzaqgörən liderlik irsi, illərlə təməli qoyulan güclü dövlət idarəçiliyi, milli ruh, xalq-iqtidar birliyi və möhkəm ordu quruculuğu nəticəsində Azərbaycan torpaqlarını işğaldan azad etdi. 2023-cü ildə Xankəndi də daxil olmaqla ölkənin tam suverenliyinin bərpası ulu öndərin ideyalarının praktik nəticəsidir. Bu Zəfərin təməlinə Heydər Əliyev siyasəti – milli maraqlara söykənən, müstəqilliyi əbədi və dönməz edən uzaqgörən strateji yanaşma dayanır. Azərbaycanın bu tarixi yüksəlişi təsadüf deyil, düşünülmüş, ardıcıl və xalqın iradəsinə əsaslanan milli liderliyin təntənəsidir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu siyasi yol daha da möhkəmlənir, yeni hədəflər müəyyən olunur və ölkəmiz qarşıdakı dövrlərdə daha böyük uğurlara imza atmağa hazır vəziyyətdədir. Bu gün Azərbaycan təkcə regionda deyil, global miqyasda söz sahibi olan bir dövlətdir və bu uğurların kökündə ulu öndərin qoyduğu möhkəm təməl dayanır.

Nəticə etibarilə, müasir Azərbaycan dövləti ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi iradəsinin, intellektual potensialının və xalqına olan sonsuz sevgisinin bəhrəsidir. Onun həyat yolu, dövlətçilik təfəkkürü və xidmətləri yalnız Azərbaycanın deyil, bütün regionun tarixində dərin iz buraxmışdır. Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti onun yaratdığı siyasi, hüquqi və ideoloji platforma üzərində inkişaf edir və gələcəyə inamla irəliləyir. Ulu Öndər Heydər Əliyev təkcə bir dövrün lideri deyil, zamanlar üstü bir şəxsiyyət, Azərbaycan dövlətçiliyinin əbədi rəmzidir. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında sabit, güclü və müstəqil dövlət kimi qəbul edilsə, bu, ilk növbədə ümummilli liderin uzaqgörən siyasəti, xalqına və dövlətinə sonsuz sevgisi sayəsində mümkün olmuşdur. Onun irsi yaşayır, yaşadılır və yeni nəsillərə örnək kimi təqdim olunur.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 102-ci ildönümü ərəfəsində dahi siyasətçinin siyasi fəaliyyətinə qarşı süni mania kimi düşünülmüş “Yaş senzi” mitinglərinin təşkil edilməsində fədakarlıq nümayiş etdirən şəxslər haqqında yazılar təqdim etməyi zəruri hesab edirəm.

SSRİ rəhbərliyinin ümummilli lider Heydər Əliyevə qarşı təcridetmə siyasəti o vaxtı Azərbaycan müti rəhbərliyi tərəfindən davam etdirilirdi. Bütün fəaliyyəti M.Qorbaçovun razılığına qazanaraq hakimiyyətdə qalmağa cəhd edən Ayaz Mütəllibov Kremlin sifarişini böyük həvəslə

Yaş senzi mitinqinin iştirakçısı olan 8-12 yaşlı uşaqlar kim idi?

yerinə yetirirdi. Böyük dövlət adamı Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətdən təcrid etmək üçün Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu 1-ci maddəsində belə bir müddə əlavə edilmişdir: “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan Respublikasının o vətəndaşı seçilə bilər ki, yaşı 35-dən aşağı və 65-dən yuxarı olmasın, beş il Azərbaycan Respublikasında daimi yaşamış olsun və bu Qanuna müvafiq surətlə Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərində iştirak etmək hüququna malik olsun”.

Bu müddəanın Heydər Əliyevə qarşı yönəlməsi heç kimdə şübhə doğurmurdu. Heydər Əliyevə qarşı olan xalq sevgisi bu cür süni maneələrin aradan qaldırılacağına şübhə doğurmurdu. Lakin bu sevginin təzahürlərinin üzə çıxarılmasında ilk addımları fədakar adamlar atmalı idi. Çünki həmin dövrdə hakimiyyətdə olan qüvvələr üçün ən arzuolunmaz şəxs idi Heydər Əliyev. Azərbaycanın ayrı-ayrı rayonlarında kiçik mitinglər şəkilində təşkil edilse də Bakıda buna heç cür imkan vermirdilər. Lakin Heydər Əliyevə olan xalq sevgisinin ilk işartıları bu fədakar insanların sayəsində görünməyə başladı.

1992-ci ilin aprel-may ayında Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qarşısında Yaş senzinin aradan qaldırılması və Heydər Əliyevin Prezident seçkilərində iştirakı mania olan bu qanun ləğv edilməsinə etiraz əlaməti olaraq ilk mitinq təşkil olundu. Burada söhbət Heydər Əliyevə sevgi və hörmət bəsləyən şəxslərin təşkil etdiyi ilk mitinqin təşkil olunmasından gedir. Heydər Əliyev həmin vaxtı hakimiyyətə müxalifətdə idi. Xalq kütlələri arasında onun çox saylı tərəfdarları olasa bu qüvvələr perakəndə idi. Bu qüvvələrin ilk təşkilatlanmış forması məhz Yaş senzi mitinqində üzə çıxdı. Bu mitinqdə iki azyaşlı uşaq iştirak edirdi. Onlar əllərində bayraq və Heydər Əliyevin portretini tutmuşdular. Bu azyaşlı uşaqlar kimdir?

Heydər Əliyevin ən sadıq tərəfdarlarından, 90-cı illərin əvvəllərində Ulu Önderimizin müdafiəsi ilə bağlı mitinglərin təşkilatçılarından, azyaşlı oğulları – Ramin Rüstəmov və Tural Rüstəmovla birlikdə həmin mitinglərdə fəal iştirak edən Arif Rüstəmovun həyat yoldaşı Həvva Həsənova bu hadisələrə işıq salır. H.Həsənova: “Yaş senzi mitinqinin təşkil edilməsində ən fəal rol oynayan şəxslərdən biri mərhum həyat yoldaşım, Heydər

Əliyevi səmimiyyətlə sevmə, onun müdafiəsinə qalxan Arif Rüstəmov idi. Arif Rüstəmov yeganə şəxs idi ki, iki azyaşlı oğlunu da özünü ilə o mitinglərə aparırdı. Həmin vaxt edilən təhdidlərə, Əmircan qəsəbəsinə evimizin qəsdən yandırılması baxmayaraq, Arif Rüstəmov Ulu Öndər Heydər Əliyevin digər tərəfdarları ilə birlikdə bu aksiyaları təşkil edir və azyaşlı oğlanları ilə birgə iştirak edirdi. Aksiyalardan birində oğlumuz Tural və Ramili həтта döyrək, xəsarət yetirmişdilər”.

Mərhum silahaşımız Arif Rüstəmovun o vaxtı azyaşlı olan iki oğlu uzun illərdi polis zabiti kimi Daxili İşlər Nazirliyi orqanlarında ləyaqətlə xidmət edirlər. Dahi siyasətçi Heydər Əliyevin bir sözünü burada yerinə düşür. Həyatda iki şey var ki, onu sonradan öyrənmək mümkün deyil bu sədaqət və cəsərdirdir ki, bu insanın qanında olur. Necə deyirlər ot kökü üstə bitir. Tural və Ramil Rüstəmovlar ataları Arif Rüstəmovun əlaq kredosunu davam etdirirlər.

Qeyd edirəm ki, biz gənclər isə o mitinqə həmin vaxt Bakı Dövlət Universitetinin Mexanika-riyaziyyat fakültəsinin 19 yaşlı tələbəsi olan Sadiq Qurbanovun(hazırda Milli Məclisin komitə sədridir) təşkilatçılığı və təşəbbüsü ilə toplanırdıq. Sonralar S.Qurbanov Yeni Azərbaycan Partiyasının ilk gənclər təşkilatının sədri oldu. O mitinqdə gənclərdən Sadiq Qurbanov, Rasim Musayev (general), Səməd Vəkilov (hüquqşünas), Əli Ağayev, Azər Xanəliyev, İftixar Hüseynov, Fuad Bədirov, Samir Həsənov, Şahin Həsənov Elçin Həsənov, Elsever Novruzov, Haqverdi Abbasquliyev, Orxan Məmmədov, rəssam Sabir, Tofiq Əliyev, Azər Seyidov, Azər Seyidzadə, Azərbaycan Neft İnstitutunun Namiq adlı tələbəsi və s. şəxslər iştirak ediblər.

Məhz bizim inandığımız dahi siyasətçi Heydər Əliyev və onun uğurlu siyasi varisi Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Azərbaycanın bütövlüyünü təmin etdi. Dəyərli oxuculara müasir Azərbaycan tarixinin ən önəmli dövrünü əhatə edən bu hadisələrlə bağlı silsilə yazılar təqdim ediləcək.

Mərkəzi Gömrük Hospitalının Uşaq Cərrahiyyəsi şöbəsində 0–18 yaş arası uşaqlarda geniş spektrli cərrahi müdaxilələr müasir tibbi protokollara uyğun şəkildə həyata keçirilir. Şöbənin əsas fəaliyyət istiqamətlərinə boyun, döş qəfəsi, qarın boşluğu və anadangəlmə uroloji qüsurların cərrahi müalicəsi daxildir. Bölmədə endoskopik və radioloji diaqnostik metodlardan geniş şəkildə istifadə olunur. Bunlara endoskopiya, gastroskopiya, ezofaqoskopiya, bronxoskopiya, kolonoskopiya, həmçinin sistografiya və bağırsaq-qida borusu rentgeno- loji müayinələri daxildir. Uşaq Cərrahiyyəsi şöbəsinin rəisi, Avropa Uşaq Cərrahları Assosiasiyasının üzvü, uzman uşaq cərrahi Vüsal Cəfərov və uşaq cərrahi Dr.Toğrul Piriye tərəfindən nadir və mürəkkəb anadangəlmə inkişaf qüsurlarının – qida borusu atreziyası, sidik kanalının darlığı, kloaka anomaliyası, bağırsaq atreziyası, omfalosel və sidik kisəsinin

Mərkəzi Gömrük Hospitalının uşaq cərrahiyyəsində ixtisaslaşmış tibbi xidmət göstərilir

ekstrofiyası kimi patologiyaların açıq və laparoskopik üsullarla uğurla müalicəsi həyata keçirilir.

Yenidoğulmuşlarda icra olunan əsas əməliyyat və müalicələr:

- Qida borusu və bağırsaqların atreziyası;
- Anus atreziyası;
- Qarın içi kistaların cərrahi müalicəsi;
- Böyrəklərin və sidik yollarının anadangəlmə inkişaf qüsurları;
- Sidik kanalının darlığı və epispadia;

- Kriptorxizm;
- Ağciyərlərin anadangəlmə kistik xəstəlikləri;
- Qaraciyər, öd yolları, öd kisəsi, mədəaltı vəzi, dalaq və digər orqanlara aid cərrahi patologiyalar;

Fəxrlə bildiririk ki, sidik axarının laparoskopik reflüks əməliyyatı ölkəmizdə ilk dəfə məhz Mərkəzi Gömrük Hospitalının Uşaq Cərrahiyyəsi şöbəsində uğurla həyata keçirilmişdir.

Şöbə yalnız cərrahi xəstəliklərlə deyil,

bəzi uroloji və gastroenteroloji problemlərin də müalicəsində yüksək ixtisaslı tibbi xidmət təqdim edir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

- Xroniki qəbizlik
- Anal fistulalar və abseslər
- Qastroezofageal reflüks xəstəliyi
- Sidik və nəcis qaçırma problemləri

Mərkəzi Gömrük Hospitalının Uşaq Cərrahiyyəsi şöbəsi valideynlərə və kiçik pasiyentlərə multidissiplinar, keyfiyyətli və etibarlı tibbi xidmət göstərməyi əsas məqsəd olaraq qəbul edir.

Mərkəzi Gömrük Hospitalının
PR mütəxəssisi Dilə Zamanova

Qadasın alım gəlinimin...

İstədim ki, səhlövhəni dırnaqda yazam, lakin düşündüm ki, haqsızlıq etmiş olaram. Həqiqətən də bu ifadəni səmimiyyətlə söyləyən və sonadək də eyni fikirdə qalan qayınanalar var. Yəni səhv başa düşülməsin, qadan alım deməklə, kiminsə qadası sənə gəlmir, lakin arada dünya boyda bir səmimiyyət yaranır. Biz əslində, hər gün övladlarımıza minlərlə dəfə qadan alım demirikmi? Gəlin-kürəkən necə, bizim övladımız deyilmi? Bax elə söhbətimiz də bu məsələ ilə bağlıdır.

Təəssüflər olsun ki, aramızda minlərlə qayınana var ki, gəlini yad qızı, kürəkəni yad oğlu hesab edir. Belə olan halda “qadasın alım gəlinimin” ifadəsini əlbəttə ki, dırnaqda yazmağa məcburuq. Çünki bu sözlər söz xətrinə deyilən, toyda mikrofona söylənən, əslində isə bəzi qayınanalar tərəfindən əsla qəbul edilməyən kəlmələrdir. Bu sözlər çox halda elə toy salonlarında qalan, o salonların qapısından çıxıb evlərə doğru yol almayan sözlərdir. Göstəriş üçün deyilən, lakin əslində qəlbin qəbul etmədiyi sözlər...

Odur ki, gəlin-qayınana münasibətlərinə qayıdaq, günümüzdə minlərlə ailənin probleminə çevrilən bu münasibətlərə yenidən bir nəzər salaq. Belə bir sual qoysaq ortaya ki, nə üçün gəlin-qayınana münasibətləri öz həllini tapa bilmir? Axı bu problemin

üstündə dünya səviyyəli məsələlər həll olunub, bitib.

Nə qədər ki...

Gəlin-qayınana münasibətləri əsrlərin çözülməyən problemidir. Bu münasibətlər ona görə həllini tapa bilmir ki, burada dərin köklər, yeni düşüncə tərzəri var. O düşüncələr ki, illərlə özündə dəyişiklik edə bilmir ki, münasibətləri də tənzimləsin.

Həmin düşüncə tərzinin əsasını qayınanaların gəlini və kürəkəni yad hesab etməsi təşkil edir. Elə bu səbəbdən də digər problemlər meydana çıxır. Öz doğma balasının həyat yoldaşını yad hesab etməklə bəzi analarımız doğru olmayan yola qədəm qoyurlar ki, bu da qarşıda bütün problemlərin yaranma səbəbi olur. Hansı ki, düşünmək çox asandır: balamın sevdiyi, ən yaxını, mənim üçün də balam qədər əziz olmalıdır. Axı balamız o insanla dünyanın ən xoşbəxt insanıdırsa, biz anaların onları yad kimi görməyimiz nə qədər yanlışdır, deyilmi? Necə olur ki, övladımızı göz bəbəyimiz hesab edirik, lakin onun sevdiyini seçdiyini yox? Axı dərinədən düşünəndə övladımız onunla xoşbəxtdirsə, məhz bu fakt bizə yeni bir oğul, yeni bir qız qazandırarmı?

Təəssüflər olsun ki, bəzi qadınlarımız bu düşüncələrlə qəti şəkildə razılaşırmır. Onlar öz qayınanalarının onlara necə münasibət bəsləməsini, hansı gözlə baxmasını əldə əsas tutaraq yollarına o cür də davam edirlər. Nəticədə isə gəlin-qayınana münasibətlərində yaxşıya doğru elə bir dəyişiklik müşahidə olunmur.

Qonşumuzda Gülsüm adlı qadının üç gəlini vardı. Gülsüm xala gəlinləri arasında çox ayrı-seçkilik qoyurdu, böyük gəlinini kiçiklərin, hətta qonşuların da yanında həmişə pərt edirdi. Məhəllədə hamı bunu

bilirdi və sözün həqiqi mənasında, onun böyük gəlininə acıyırdı. Bir dəfə qonşulardan biri ondan nə üçün belə etdiyini soruşanda, Gülsüm xala dedi ki, mənədən artıq deyil ki, qayınanam bilirsiniz başıma nə qoyunlar açıb. Mən hələ buna nə edə bilmirəm ki?..

Sual verən qadın isə ona cavabında dedi ki, deməli, sən öz qayınananın acığını bu yazıq gəлиндən çıxırsan? Gülsüm xala susdu və fikrə getdi.

Düşünürəm ki, Gülsüm xalaximilər tək qayınanalarının onlara münasibətini təkrarlamır, onların gəlinləri ilə münasibətlərində fərdi xüsusiyyətləri də böyük rol oynayır. Əgər bir qadının qəlbi yumşaqdırsa, səmimidirsə, ona qayınanası nə qədər zülm versə də, o, bu zülmü gəlininə verə bilməz. Odur ki, bu qənaətə gəlmək olar ki, qayınalıq bir xarakter göstəricisi, nümayişidir.

Belə qayınanalar var...

Baxmayaraq ki, toy salonunda özünü toya dəvət etdiyi qadınlara göstərərək mikrofonu müğənnidən alıb “qadasın alım gəlinimin” mahnısının bir misrasını da özü səsləndirir, amma həyatda həmin qayınanaların tam real üzü ilə qarşılaşırsınız. Az tanıyırsınız ki, “mən onun niyə qadasını alıram ki, belə qadam gəlinin ürayinə” deyən qayınanaları.

Belə qayınanalar təbii ki, ailədə söz-söhbətin də yaradıcılarıdır. Düşünəndə ki, evinə gətirdiyi gəlin onun öz qızı ilə yaşayır, çox halda qayınanaları günahkar hesab etməyin yeri var. Çünki qızının bütün səhvlərini ona necə başa salırsansa, bağışlayırsansa, bilmədiyini öyrədirsənsə, səhv oturuşuna-duruluşuna səmimi münasibətlə yanaşırsansa, gəlininə də eyni münasibət bəsləməyən qadınlar günahkardır.

Qayınanalar var ki, adam onlar haqqında eşidənsə, dəhşətə gəlir. Adının yazılmasını

istəməyən “M” adlı gəlin deyir ki, üç ildir ailə qurmuşam. Qayınanamgillə bir evdə yaşayırdım. Nişanlı vaxt gördüyüm qayınana ilə o evə gəlin getdiyim gündən etibarən gördüyüm qayınana arasında yerlə-göy qədər fərq var. Birinci gündən qayınanam qayınanalığını göstərməyə başladı. Əlini ağdan-qaraya vurmadı. Bütün işləri mənə həvalə etdi. Dedi ki, 40 ildir işləməkdən birtəhər olmuşam, indi ta mənim istirahət vaxtıdır.

Nə edə bilərdim ki, dediyi kimi də elədim. Mən ya bunu qəbul etməliydim, ya da çıxıb atamın evinə gəlməliydim. Anamla məsləhətləşdim, dedi ki, iş görməklə adam ölmür, başını sal aşağı, işini gör. Bir addımı zı iki etməyəcəyik ki...

Mən də anam necə dedisə, elə etməyə başladım. Lakin qayınanam heç bir işimi bəyənmədi ki, bəyənmədi. Evi təmizlədim, bəyənmədi, yemək hazırladım, bəyənmədi, paltar ütülədim, bəyənmədi. Mən isə anamın tövsiyəsi ilə susmağa davam edirdim. Bəlkə bu, bir imtahandır, bir gün bitəcəyini həsrətlə gözləməyə başladım. Lakin qayınanamın dedi-qodusu bitmək bilmir. Axşam yoldaşım işdən gələn kimi başlayır deyinməyə ki, qız içindən qız seçmişən, bəxtəvər başıma, əlindən bir iş gəlmir. O da qalır anası ilə mənim aramda. Hələlik, bu cür davam edirik, görək nə vaxtadək...

“A” adlı qadın söyləyir ki, 5 ildir ailə qurmuşam. Qayınanamla birlikdə yaşayıram. İşləmirəm. İki övladım var. Səhərdən-axşama kimi ev işləri ilə məşğulam. Özü də bəzi işləri görür. Məsələn, yeməyi yalnız özü hazırlamağı sevir. Qalan bütün işləri isə mən görürəm. Mənim problemim iş görmək deyil. Görməliyəm də. Öz evimizin işidir də. Həm də o qədər eləmişəm ki, artıq iş mənim üçün adiləşib.

Ardı Səh. 12

Qadasın alım gəlinimin...

lərində qayınanalar daha çox günahkardır. Çünki haradan baxsaq, yaş fərqi ortadadır. Gəlin qayınanadan 25-30, bəzən isə daha çox kiçik olur. Elə bunun özü onu deyir ki, kimdir günahkar.

Söz yox ki, gəlinlər də, kürəkənlər də özlərindən böyük olanların hər birinə hörmətlə, sayğı ilə yanaşmağa borcludurlar. Onların qayğısını çəkmək, xəstə olanda maraqlanmaq, müalicəyə aparmaq, istəklərini həyata yetirmək də onların borcudur. Lakin gəlin-qayınana, kürəkən-qayınana münasibətlərini onlardan yaşda, təcrübədə böyük olan qayınana tənzimləməlidir. Maraqlıdır, nə üçün gəlin-qayınata, kürəkən-qayınata münasibətləri əsla dilə gəlmir. Yalnız bu söhbətlərdə qayınanaların adı hallanır? Deməli, məsələ aydındır. Kim söhbətin içərisindədirsə, təbii ki, onun da adı hallanacaq.

Həqiqətən də, bəs nə vaxtadək münasibətlər bu cür davam edəcək? Biz qadın olaraq nə vaxtadək gəlinimizi, kürəkənimizi qızımızdan, oğlumuzdan seçəcəyik? Bu gün

qayınanalara gəlinlərinə bəzi hallarda güzəştə getməyi, gəlinlərə qayınanalarına qarşı hörmətli, saygılı olmağı arzulayacaq.

Biz mehriban ailəyik

Dünyanı sevgi ilə yanaşı, səmimiyyət, mehribanlıq xilas edə bilər. Bunu hər birimiz bilə-bilə münasibətsizlik yaradırıq bəzən. Süleymana qalmayan dünyanın bizə qalacağına fərz edirik. Lakin bu dünya bizim olmur. Dünyada saxladığımız münasibətlər, savab əməllərimiz, mehriban davranışlarımız, səmimiyyətimiz qalır. Biz bu vəfasız dünyadan köçəndən sonra yalnız gözəl keyfiyyətlərimizlə anılırıq. Övladlarımız, gəlin-kürəkənlərimiz, qonşu-qohumlarımız bizləri ya gözəl insan kimi anır, ya da pis əməllərimizlə əsla xatırlamaq istəmir. Bax, həqiqətən dərinə düşündə bu iki yoldan birincisini seçərik. Bəs belə isə seçdiyimizi nə üçün yaşamayaq, onun haqqını verməyək?

Biz o vaxt boşanmaların da qarşısını

Əvvəli-Səh-11

Problemim odur ki, qayınanam imkan vermir ki, ya özümə, ya da uşaqlarıma öz zövqümlə bir paltar alım. Yoldaşım ilə alış-verişə gedirik. Orada nə isə bəyənib ala bilmirəm. Gərək şəklini göndərək qayınanama, baxa, bəyənsə, deyək ki, alın. Bu barədə bir neçə dəfə yoldaşıma şikayət etmişəm. O da qalır çıxılmaz vəziyyətdə. Deyir ki, bir söz desək, problem yaranacaq. Nə deyir, gəl, onu da edək. Beləliklə qayınanam düşünür ki, bu, elə bu cür də olmalıdır. Biz onun zövqü ilə geyinməliyik. Mən bu məsələdə yoldaşımı daha çox qınayıram. Çünki o, bir dəfə ağzını açıb mənim haqqımı tələb edə bilmir. Bu, nə vaxtadək belə sürəcək, anlama bilmirəm.

"P" adlı qadın isə deyir ki, qayınanamlar birlikdə yaşayıram, 6 ildir ailə qurmuşam. Onunla münasibətlərimizin tək birindən söhbət açmaq istəyirəm. Çünki demədiklərim dediyimin yanında o qədər adıləşib ki... Deməli, mən bu evə gəlin gələndən nə bir ad günü, nə bir nişan, toya gedə bilmirəm. Bütün dövətlərə qayınanam gedir. Sanki belə olmalıdır kimi hər dəfə hazırlaşır, düşür yoldaşımın yanına, gedirlər. Bu barədə anama danışdım. Anam dedi ki, gedir, gedir də. Buna görə ailənə söhbət salmayacağsan ki... Evdə qayınım var. Anam deyir ki, inşallah, o evləner, siz ayrı evə çıxarsınız, onda hər şey öz qaydasına düşəcəkdir. Mən də ələcsızcasına həmin gün böyük səbir ilə gözləyirəm. Lakin bircə ona təəssüf edirəm ki, yoldaşım bir dəfə də anasına demir ki, ay ana, qoy bu dəfə də "P" ilə gedim. Mən də qururuma sığışdırıb əsla bu söhbəti açmamışam və açmayacağam.

Bəli, əsla yuxarıda haqqında danışdığım

mız qayınanalar kimi olmayan qadınlarımız da var. Bunu hər birimiz gözlərimizlə görmüşük, müşahidə etmişik. Lakin təəssüflər olsun ki, bu cür qayınanalar daha çoxdur. Və onlar öz qızları ilə yaşlı olan gəlinlərini incitməyə, alçatmağa, hüquqlarını tapdamağa davam edirlər.

Bəs nə vaxtadək?..

Gəlin etiraf edək ki, indi gənclərin ayrı yaşamaq arzusu da əsrlərdir, bitməyən gəlin-qayınana münasibətlərinə görədir. Çünki qızlarımız sosial şəbəkələrdən, qohum-qonşulardan qayınanalar haqqında o qədər məlumat alırlar ki, bəri başdan onunla birlikdə yaşamaqdan boyun qaçırırlar, ayrı olmağı düşünürlər. Bəlkə də bəzi qayınanalar mənimlə razılaşımayacaq. Axı biz alışmışıq bütün hallarda özümüzü təmizə çıxarmağa. Lakin mənimlə razılaşırlar daha çox olar ki, gəlin-qayınana münasibət-

almış olaraq, ailələrimizdə mehribançılığın təməlini qoya bilərik ki, bu əsrlərin gəlin-qayınana təfəkkürünü təməlindən qasıyıb ataq, onun yerində yeni bir formül yaradaq: ana-bala formulu. Başqa cür mümkün deyil. Gəlini də, kürəkəni də öz qızımız, oğlumuz olaraq görməyənədək münasibətlərin dəyişməsi mümkün olmayacaq.

Bu münasibətlərin açarı isə biz qadınların əlindədir. "Qadın böyük qüvvədir" kəlamı əsassız yerə deyilməyib. Bəli, qadın elə bir qüvvədir ki, bir çox məsələlərin həllində, tənzimlənməsində onun rolu əvəzsizdir. Buna görə də bu münasibətlərin yeni forması düşməsi də biz qadınlardan asılıdır.

Bir həqiqət də var ki, əslində, sən övladını sevirənsə, onun sevdini də sevməli-sən. Əks halda mən anaların övlad sevgisinə inanmaq istəmirəm. Çünki adama bu sevgi çox məntiqsiz gəlir. Niyə? Məsələn, oğlun bir qızla çox xoşbəxtədir, onu sevir. Sən oğlunu sevirənsə, deməli, o qızı da sevməli, onu qorumağın ki, oğlun xoşbəxtliyi daimi olsun. Eləcə də qızının.

Burada isə belə bir nəticə hasil olur ki, mehriban ailə modelini yaratmaqdan, əsrlərin gəlin-qayınana münasibətlərini kəsib atmaqdan, yerində ana-bala münasibətləri yaratmaqdan başqa çarəmiz yoxdur. Biz məhz bu zaman mehriban ailələrə çevrilə bilərik. Əsrlərdən bəri qoruyub yaşatdığımız ailə dəyərlərimizə töhfə verə bilərik.

Biz övladlarımızın da, gəlin-kürəkənlərimizin də qadasını ala. "Onlara gələn bizə gəlsin",- deyək. Bu təxəyyüllə yaşayırıqsa, ailələrimizi də qorumuş olaraq. Həqiqətdə isə heç kimin qadasını Ulu Yaradan başqasına vermir. Buna əmin ola bilərsiniz...

Mətanət Məmmədova

Ukrayna meydanda tək qaldı...

Uzun mübahisələrdən sonra Ukrayna ABŞ-la nadir torpaq metalları haqqında müqavilə imzalayıb. ABŞ indi ölkənin bütün mineral ehtiyatlarına prioritet çıxışa malikdir. Müqavilənin şərtləri ilə tanış olanlar buna bir qiymət veriblər: “Ukrayna hər şeyini itirdi, Avropa aldı”. Sazişin şərtlərinə görə, ABŞ Ukraynanın mineral ehtiyatlarına, xüsusilə yüksək texnologiyalarda istifadə olunan nadir torpaq metallarına prioritet çıxış əldə edəcək, həmçinin onlardan əldə edilən gəlirləri bölüşdürmək üçün xüsusi rekonstruksiya və investisiya fondu yaradacaq.

ABŞ və Ukrayna nəhayət təbii sərvətlərə dair saziş imzaladılar. Çərşənbə günü ABŞ-ın maliyyə naziri Skott Bessent və Ukrayna baş nazirinin müavini və iqtisadiyyat naziri Yuliya Sviridenko sazişi rəsmiləşdirdilər. Saziş ABŞ-a Ukraynanın mineral ehtiyatlarına, xüsusilə yüksək texnologiyalı məhsulların istehsalında istifadə olunan nadir torpaq metallarına üstünlük verir və onların inkişafı üçün yenidənqurma və investisiya fondunun yaradılmasını nəzərdə tutur.

Bəli, Zelenski Ukrayna üçün cızılan qırmızı xətti keçdi. Donetsk və Luqansk vilayətlərinin son yaşayış məntəqələri də Rusiyanın əlinə keçir, ərazilər ukraynalı hərbiçilərdən təmizlənir və Kiyev həyəcan təbili çalmaqdadır. Razılaşma yeni Tramp administrasiyasının Respublikaçının vəzifədə olduğu ilk həftələrdə Rusiya ilə ikitərəfli danışıqlara başlaması ilə diplomatik üz-üzə gəldiyi bir vaxta təsadüf edib. Trampın təhlükəsizliyinə maraq yaratmaq cəhdi ilə Ukrayna ona potensial şirnikləndirici iqtisadi perspektivlər təklif etməyə çalışıb. Bununla belə, Vaşinqton ukraynalılara öhdəlikləri heç bir şərt olmadan ölkənin bütün təbii sərvətlərini təhvil verməyə bərabər olan sənəd təqdim etməklə Kiyevi təəcübləndirib. Əvvəlcə Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski ABŞ-dan təhlükəsizlik zəmanəti almadan sazişi imzalamaqdan çəkinirdi. Lakin Tramp prioritetinin müqaviləni imzalamaq olduğunu və hər hansı zəmanətin daha sonra müzakirə ediləcəyini deyərək, hər hansı bir məlumat verməkdən imtina edib.

Zelenskinin bu ilin fevralında Vaşinqtona səfəri zamanı baş tutmalı olan sazişin imzalanması Oval kabinetdə Ukrayna lideri, Tramp və ABŞ vitse-prezidenti J.D.Vens arasında Zelenskini nankorluqda açıq şəkildə ittiham edən qızğın fikir mübadiləsindən sonra qeyri-müəyyən müddətə təxirə salınımışdı. Bunun ardınca ABŞ Ukrayna ilə hərbi yardımı və kritik kəşfiyyat məlumatlarının mübadiləsini dayandıraraq, Aprel ayında yalnız ukraynalılara təzyiq göstərərək, müharibə edən tərəfləri sülh planına məcbur etməyə çalışan Tramp administrasiyası razılaşmanın əsas konturlarını nəhayət açıqlayıb. Təklif olunan plan Kiyevi Krimdən və Rusiya qoşunları tərəfindən işğal edilmiş Ukraynanın digər dörd bölgə

ABŞ yeraltı sərvətlərə, Rusiya isə ərazilərə sahibləndi

sindən qismən, yəni Ukrayna ərazisinin təxminən 20%-dən imtina etməsini nəzərdə tutur.

ABŞ-ın azad Ukraynaya sadiqliyini nümayiş etdirən saziş

ABŞ Maliyyə Nazirliyi Ukraynanın azadlığı və suverenliyi naminə resurslarla bağlı razılaşma əldə edib. Hər kəs bu yalandan şoka düşüb. Belə bir “azadlıqla” Ukrayna ən azı 50 il əsarətə düşəcək. ABŞ bu gün imzalanan “Yenidənqurma üçün Amerika-Ukrayna investisiya fondu”nun yaradılması haqqında sazişlə bağlı bəyanat verib. Bəyanatda Rusiyanın xüsusi hərbi əməliyyatının başlamasından bəri Amerika xalqının Ukraynanın müdafiəsinə verdiyi əhəmiyyətli maliyyə və maddi dəstək etiraf edilir və qeyd edilir: “Bu iqtisadi tərəfdaşlıq bizim iki ölkəmizə birgə aktivlərimizin, istedadlarımızın və imkanlarımızın Ukraynanın iqtisadi bərpasını sürətləndirməsini təmin etmək üçün birgə işləməyə və investisiya qoymağa imkan verir”.

Departament ABŞ Prezidenti Donald Trampın rəhbərliyi altında ABŞ Maliyyə Nazirliyi və ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Maliyyə Korporasiyasının Ukrayna ilə proqramın idarə edilməsini başa çatdırmaq və bu mühüm tərəfdaşlığı inkişaf etdirmək üçün işləyəcəyini vurğulayıb. ABŞ Maliyyə Naziri Scott Bessent Trampın Rusiya və Ukrayna arasında davamlı sülhün təmin edilməsi istiqamətindəki səylərinə diqqət çəkib. “Bu razılaşma Rusiyaya aydın mesaj verir ki, Tramp administrasiyası uzunmüddətli perspektivdə azad, suveren və firavan Ukraynaya yönəlmiş sülh prosesinə sadiqdir”, - Bessent bildirib.

Bessent vurğulayıb ki, Tramp ABŞ və Ukrayna vətəndaşları arasında bu tərəfdaşlığı hər iki tərəfin Ukraynada davamlı sülh və firavanlığa sadiqliyini nümayiş etdirmək üçün düşünüb. Nazir əlavə edib ki, Rusiya hərbi maşınını maliyyələşdirən və ya təchiz edən dövlətlər və ya şəxslər Ukraynanın bərpasından faydalana bilməyəcəklər. Razılaşmanın bu günə qədər verdiyi hərbi və maliyyə dəstəyi müqabilində ABŞ-a Ukraynanın təbii sərvətlərinə çıxış imkanını verdiyi bildirilir. ABŞ Maliyyə Naziri Bessent mövzu ilə bağlı verdiyi açıqlamada iki ölkə arasında müqavilənin bir gün ərzində imza-

lanacağını söyləyib.

Washington Post: Tramp Rusiya ilə Ukrayna arasında divar çəkməlidir

ABŞ prezidenti Donald Tramp Rusiya ilə Ukrayna arasında divar çəkməlidir. Bu “The Washington Post” üçün yazılan məqalədə qeyd olunub. “Prezident Donald Tramp sərhəd divarlarına inanır... Tramp Rusiya ilə Ukrayna arasında divar çəkməlidir”, - məqalədə deyilir. Qeyd olunub ki, Tramp hələ də Meksika ilə sərhəddə divarı bitirməkdə qərarlıdır. Bundan əlavə, xatırladılıb ki, Polşa Rusiya və Belarusla sərhəddə oxşar strukturlar tikir. Bundan əvvəl ABŞ dövlət katibi Marko Rubio bildirib ki, Moskva və Kiyev münaqişənin həllinə yaxınlaşıb.

“Rusiya və Ukrayna münaqişənin nizamlanmasına yaxınlaşıblar, lakin tezliklə danışıqlarda irəliləyişə ehtiyac olacaq”. Bunu “Fox News” telekanalında ABŞ dövlət katibi, ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə köməkçisi vəzifəsini icra edən Marko Rubio deyib. “Onlar hələ də uzaqdadırlar. Daha doğrusu həm yaxındırlar, həm də uzaqdadırlar. Tezliklə irəliləyiş lazım olacaq”, dövlət katibi deyib. Rubionun sözlərinə görə, ABŞ prezidenti Donald Tramp buna nə qədər vaxt ayıracağına qərar verəcək. Dövlət katibi onu da əlavə edib ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələri 2014-cü ilin sərhədlərinə qədər Rusiyanı “hərəkət edə” bilməyəcək. Bundan əvvəl ABŞ-ın vitse-prezidenti J.D.Vens bəyan etmişdi ki, silahlı münaqişənin həlli ilə bağlı Rusiya və Ukrayna arasında mövqelərində uçurum var.

CNN: Putin Ukrayna münaqişəsi ilə bağlı məqsədlərini dəyişib

CNN kəşfiyyat mənbələrinə istinadən iddia edir ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin guya Ukraynadakı münaqişənin həlli ilə bağlı məqsədlərini dəyişib. Qərb kəşfiyyat rəsmilərinin fikrincə, Putin guya işğal olunmuş ərazilərə nəzarəti gücləndirmək üçün “qısamüddətli hədəflər”ə keçib. Kanalın həmsöhbətləri hesab edirlər ki, Moskva danışıqlara hazır olması ilə bağlı bəyanatları ilə guya özünün “maksimalist hərbi məqsədlərindən” əl çəkmədən ABŞ-la münasibətləri yaxşılaşdırmağa çalışır.

Mənbənin sözlərinə görə, Rusiya

Ukrayna və onun hüddullarından kənarda öz məqsədlərinə çatmaq üçün taktiki pauzadan istifadə edəcək. ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Tammy Bruce Moskva və Kiyevi münaqişənin həlli ilə bağlı öz ideyalarını təqdim etməyə çağırıb.

Vens müharibənin tezliklə bitəcəyinə inanır

ABŞ-ın vitse-prezidenti J.D.Vansin sözlərinə görə, Ukraynadakı müharibə tezliklə bitməyəcək. O, bunu cümə axşamı, mayın 1-də Fox News-un Bret Baierə müsahibəsində deyib. Vitse-prezident qeyd edib ki, indi hər bir tərəf rəqibin sülhə nail olmaq üçün hansı şərtləri irəli sürdüyünü bilir və indi hər şey “ruslardan və ukraynalılardan asılıdır”. “Onlar razılığa gəlməli və bu qəddar münaqişəni dayandırmalıdırlar. Bu, sönməyəcək, Bret. Tezliklə bitməyəcək. Bəli, ukraynalılar hücumla məruz qaldıqlarına görə qəzəblənirlər. Lakin onlar bir neçə mil ərazidə minlərlə əsgərini itirməkdə davam edirlər. Ümid edirəm ki, hər iki tərəf insafına gələcək. Və əgər bunu etsələr, bu, Donald Trampın 2-ci əsrin ən yaxşı sövdələşməsini təklif etdiyinə görədir”.

Bundan əvvəl ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibi brifinq zamanı bildirib ki, Birləşmiş Ştatlar Ukraynada sülhün əldə edilməsi prosesində iştirakda qalır. Bununla belə, o, ABŞ-ın danışıqlarda iştirak etmək üçün artıq “dünyanın ətrafında sürətlə uçmayacağını” söyləyib. Bu arada ABŞ prezidenti Donald Tramp mayın 1-də ilk dəfə olaraq Ukraynaya silah satışını təsdiqləyib. Bu, yerin tək müqaviləsi imzalanandan sonra baş verib. Müqavilənin məbləği 50 milyon dollar və ya daha çoxdur.

Bessent Kiyevlə razılaşmanı şərh edib. ABŞ-Ukrayna razılaşması “Rusiya rəhbərliyinə Tramp administrasiyasının uzunmüddətli perspektivdə çiçəklənəcək azad, suveren Ukraynaya əsaslanan sülh prosesinə sadiq olduğuna dair signal göndərir”. ABŞ-ın maliyyə naziri Scott Bessent bildirib ki, Vaşinqton və Kiyev Ukraynanın bərpası üçün investisiya fondu yaratmaq üçün “təxirəsiz iqtisadi tərəfdaşlıq sazişi” imzalayıblar. Bu barədə Bessent X sosial şəbəkəsindəki səhifəsində yazıb. Dövlət rəsmisi qeyd edib ki, bu, “Prezident Donald Trampın davamlı sülhə nail olmaq üçün yorulmaz səyləri sayəsində” mümkün olub.

Müqavilə “Amerika istedadından istifadə edəcək, Ukraynanın investisiya mühitini yaxşılaşdıracaq və Ukraynanın iqtisadi dirçelişini sürətləndirəcək”. Bessent vurğulayıb ki, bu razılaşma “Rusiya rəhbərliyinə Tramp administrasiyasının uzunmüddətli perspektivdə çiçəklənəcək azad, suveren Ukraynaya əsaslanan sülh prosesinə sadiq olduğunu göstərir”. ABŞ-ın iqtisadiyyat naziri həmçinin qeyd edib ki, iqtisadi təhlükəsizlik milli təhlükəsizliyin açarıdır və onun departamenti indi fondun yaradılması üçün Ukrayna hökuməti ilə sıx əməkdaşlıq edəcək. O, həmçinin “amansız və mənasız müharibəyə dərhal son qoymağa və qətlərə son qoymağa” çağırıb.

Yada salmaq ki, bu gecə (ABŞ-da gündüz) Ukrayna və ABŞ nümayəndələri ABŞ-Ukrayna Bərpa İnvestisiya Fondunun yaradılması haqqında Saziş imzalayıblar. Tərəflərin artıq çərçivə sənədini imzalamağa hazır olduqları son anda razılaşmanın dağılma təhlükəsi ilə üzləşdiyi bildirilir.

V.VƏLİYEV

Soyqırımı və terror - Erməni xisləti

Erməni xislətinin, yalanlarının, qaniçənliyinin mahiyyətini açıqlayan tanınmış yazıçılar, siyasətçilər də bildirirlər ki, daşnakların Türkiyə və Azərbaycan haqqında reallığı əks etdirməyən fikirlərini əsası yoxdur. Bu həqiqəti təsdiqləyən nümunələr çox olsa da onlardan yalnız birini xatırlatmaqla erməniliyin nə olduğunu dərk etmək çətin deyil.

Fransız yazıçısı Aleksandr Düma (Ata) daşnaklar haqqında açıqlamasında yazırdı: «Ermənilər fikirlərini, niyyət və duyğularını gizli saxlayan, hiyləgər, kələkbazdılar. Dünən onlara həyan olan, yardım edən insanlara bəd ayaqda köməklik göstərməz, nankorluq edirlər.» Bu kəlmələr hazırda erməniləri dəstəkləyən fransız xalqına mənsub, dünya ədəbiyyatına incilər bəxş etmiş bir yazıçının sözləridir.

İki əsrdə türklərə qarşı nifrətlərini törətdikləri soyqırımlarla bildiren daşnakların müasir dövrümüzdəki nümayəndələri də eyni ideologiya əsasında formalaşıblar.

Ermənistanın sabiq prezidenti Levon Ter-Petrosyanın «Yerkrapa» terrorçu qruplaşması qarşısındakı çıxışının səs yazısına diqqət yetirək: «Ermənistan və Dağlıq Qarabağ erməni xalqının 600 ildən bəri həll edə bilmədiyi bir problemi həll etdi. Ermənistan və Dağlıq Qarabağ yad millətlərdən tamamilə təmizləndi. Təkrar edirəm, bu, 600 illik problem idi. Bunun əhəmiyyətini erməni xalqı bundan sonra ən azı 600 il hissə edəcək. Təsəvvür edin ki, əgər bu gün Ermənistanda 1988-ci ildə olduğu kimi 180 min yad millətin nümayəndəsi olsaydı, bu gün bizim dövlətimiz olmazdı. Biz Zəngəzur, şimal-şərq rayonlarımızı, Sevanın sahillərini qorumaq iqtidarında olmazdıq. Hətta burada bir neçə muxtariyyət yaranardı. Unutmayın ki, üç rayonda azərbaycanlılar çoxluq təşkil edirdi - Vardenis, Masis və Amasya. Zəngəzurdan onların sayı həddindən artıq çox idi. İndi bu problem həll edilib».

Hayastanın digər keçmiş prezidenti, Türkiyənin Şərqində yerləşən və daşnakların «Qərbi Ermənistan» torpaqları» adlandırdıqları Ağrı Dağ bölgəsinin geri alınmasını

gələcək nəsillərə tövsiyə edərək separatizmi dəstəkləyən Serjik Sarkisyanın Ermənistanda keçirilən erməni dili və ədəbiyyatı yarışmasında iştirak edən şagirdlərdən birinin «Qərb torpaqlarımızı Ağrı Dağıla birlikdə geri ala biləcəyikmi?» sualına verdiyi cavabı xatırlayaq: «Bu sizin nəsilən asılıdır. Məsələn, mənim nəsim üzərinə düşən vəzifəni uğurla yerinə yetirdi. 90-cı illərdə vətənimizin bir parçası olan Artsaxı (Dağlıq Qarabağ) düşmənin əlindən qurtardıq. Hər nəslin bir vəzifəsi var. Sizin də gələcəkdə bizim kimi borcunuzu yerinə yetirib yetirməyiniz birlik və bərabərliyinizdən asılıdır. Bir erməni xalqı hər zaman Anka (Simurq-red.) quşu kimi küllərdən dirilməyi bacarmışdır. Ermənistan müasir, təhlükəsiz və iqtisadi

sadiyyatda uğur qazanmış ölkə olarsa etibarlı da o qədər yüksək olacaqdır.»

Bu ölkənin daha bir sabiq başçısı, gənrlərdən qaynaqlanan qaniçənliyini soydaşlarımızla qarşı dəfələrlə «sınaqdan keçirən», Xocalı qatillərindən olan Robert Koçaryan isə erməniləri guya ali irqə mənsub toplum (onları millət adlandırmaq bəşəri dəyərlərə hörmətsizlik olardı) hesab edərək azərbaycanlılarla eyni məkanda yaşamağı özlərinə qarşı həqarət adlandırmışdır. Hələ türk uşağını divara mismarlayıb, dərisini soyan, yeniyetmənin bu əzaba neçə müddət dözməyini qəddarlıqla izləyən Zori Balayan, Silva Kapitukyan kimi digər daşnak ideoloqlarının, təbliğatçıların sayıqlamalarını demirik. Erməni toplumundan formalaşmış, dünyada ən qəddar, qansız təşkilat adlandırılan ASALA kimi digər daşnak terror təşkilatlarının Türkiyənin, Azərbaycanın tanınmış siyasətçilərinə, dövlət xadimlərinə qarşı törətdikləri cinayətlərin sayı-hesabı yoxdur. Bu cür çırkablar mühitində böyüyən erməni gənclərində türkə nifrət hissinin yaranması anlaşılandır.

Həmin gənclərin bu günlərdə İrəvanda qondarma «erməni soyqırımı»nın 110 illiyi ilə bağlı «məşəl yürüşü» keçirmələri, Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə əsassız iddialar səsləndirmələri vəhşi erməni ruhunun göstəricisidir. Meydana toplaşan, zəhənləri zəhərlənmiş gənclər daşnakların ideyalarına sadıq qalacaqlarını «ermənilərin içindən yenə Teyleryan, Şirakyan (Tələt Paşa və Hilmi Paşanı qətlə yetirənlər) çıxacaq» sözləri ilə terroru dəstəklədikləri bildirərək türkə nifrətin yaşam tərzləri, həyat fəlsəfələri olduğunu bəyan etmişlər. XXI əsrin gəncləri olsalar da qana həris ruhda böyüyən bu toplumun gorbagorlarından qalma «türkü və kürdü harda gördün, öldür!» ideya-

larına sadiqliyi, qanlı zeyniyyətə mənsubluqları heyret doğurur.

Ermənistanı başçılıq edənlərin, deputatlarının, siyasi partiya rəhbərlərinin, dini sipər edərək soyqırımlara dəstək göstərən qaragirlərin, keşiş baqratların terroru açıq-aşkar dəstəkləmələri, kütləvi qırğınlarda iştirakları, törətdikləri soyqırımların dəhşətlərindən peşman olmamaları həqiqətən insanlıqdan kənar qaniçənlikdir. Türkə nifrəti daşnak ideologiyalarının ana xətti hesab edərək mənfur niyyətlərini yüz illərlə təbliğ etməklə kifayətlənməyib kilsələrdə silah gizlədənlər hələ də mövcuddur. Bu ideologiyayı yüz illərlə, planlı şəkildə həyata keçirən imperiyaların erməniləri dəstəkləmələrinin, yanları mərhələ-mərhələ Azərbaycanda yerləşdirmələrinin acı nəticələri 30 il işğal altında

ri «tarixi köklərə malik» xalq kimi tanımaq üçün hər cür saxtakarlığa əl atırlar. Beynəlxalq aləmdə türkə nifrət hissinin təbliğ edirlər. Təfəkkürlərində erməni faşizmini, terrora dəstək, insana nifrət ideyalarını formalaşdıran bu toplumun İrəvanda Hitler Almaniyasına xidmət edən, yüzlərlə insanın öldürülməsində əli olan Nijedə abidə ucaltması, terrorçubaşı Monte Melkumyanı törəmələrinə qəhrəman kimi tanıtmaları bu gün də davam edir. Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi belə ölkələrini daşnak ideologiyası ilə idarə edir, terrorizmin, revansizmin çiçəklənməsinə münbit şərait yaradır. Nəticədə türkə düşmən, «qisas» ideologiyası gücləndirilir. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmasına hər vasitə ilə maneçilik törədilir.

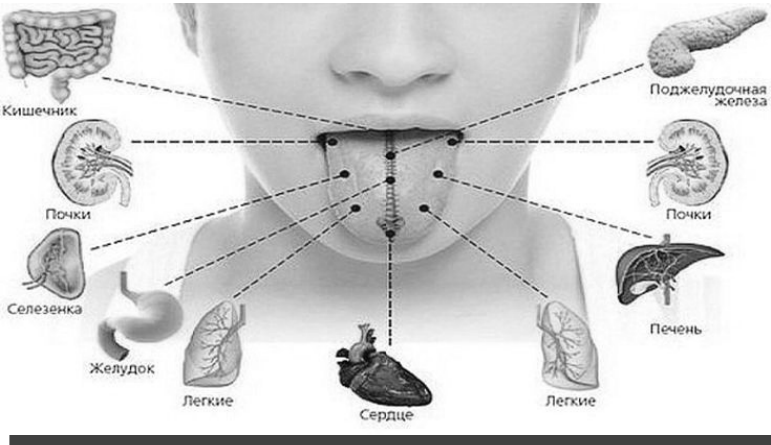

qalan torpaqlarımızda törədilən, artıq aşkarlanan erməni vəhşiliyinin izlərindən də bəlli olur. Erməniləri Azərbaycan ərazilərinə köçürənlərin mənfur niyyətlərinin nəticələri Xocalı soyqırımı, Başlıbel, Qaradağlı dəhşətləri, hələ də aşkarlanan kütləvi məzarlıqlar oldu. Yüz minlərlə soydaşımız Qərbi Azərbaycandan, Qarabağdakı ata-baba torpaqlarından zorla qovuldu. Özlərinə saxta tarixi formalaşdırmaq üçün işğal altında saxladıkları ərazilərdə Azərbaycan xalqına məxsus tarixi, qədim abidələri, albanlara məxsus kilsələri, məscidləri dağıdaraq erməniləşdirən separatçılar mədəniyyətimizə, adət-ənənələrimizə də əl gəzdirdiblər. Bu gün qanlı yazılmış «təcrübələrini» özlərinə məxsus ruhda, ideya əsasında böyütdüklərinə öyrədən «yan»lar hələ də qandan doymurlar.

Keçmişdə bu vəhşi topluma öz maraqları naminə dəstək göstərən imperiyaları bu gün əvəzləyən Fransa, Avropa İttifaqı (Aİ) «ermənilərin qədim tarixə mənsubluğunu» təsdiqləyən «sübutlar» toplayır, yalanları rəsmiləşdirməyə çalışırlar. Bilərdən ermənilə-

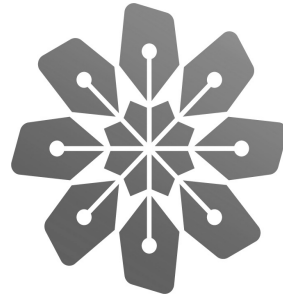
Qondarma erməni soyqırımı haqqında əsl həqiqətlərin aşkara çıxarılması üçün Ermənistandakı arxivlərin açılması ilə bağlı Türkiyənin təklifindən yayınan rəsmi İrəvanın təfəkküründə hələ də terrora dəstək ruhunun yaşanması təsdiqləyir ki, daşnak ideyası erməniliyin təhlükəli virusu kimi bu toplumu tamamilə yoluxdurub. Cənubi Qafqazın tarixini doğru-düzgün bilməyən, regional əhəmiyyətindən xəbərsiz, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına belə etiraz edən erməni gəncləri Hayastanın etnik təmizləmə siyasətinin daşıyıcılarıdır. 200 il mənfur niyyətlərinin əsiri kimi yetişdirilən gənclərə, yeniyetmələrə «türkə nifrət» hissinin gücləndirən, həyat tərzlərinə çevirən erməni ideoloqları daxili çirkinliklərinin əsirinə çevriləblər. Amma onlar bir həqiqəti hələ də dərk etmirlər: Nə qədər teyleranlar, njedlər, montələr yetişdirdilər də torpaqlarımız uğrunda şəhid olmuş qəhrəman Mübarizlərimizin, Poladlarımızın yanında zərərçiklərdirlər.

Xuraman İsmayılqızı

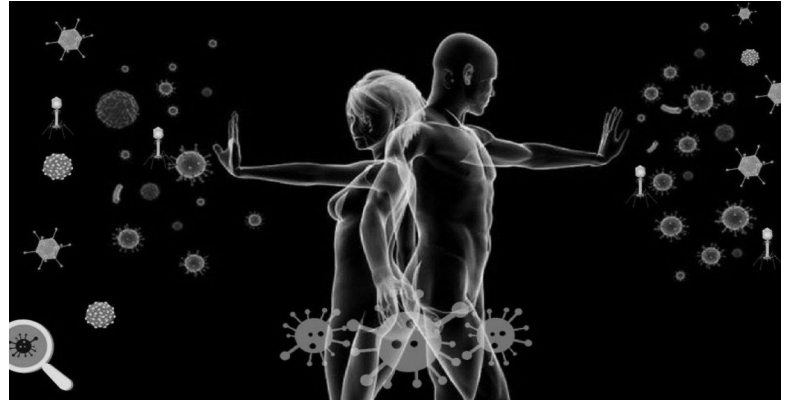
dərhal bizə xəbərdarlıq edir. Bu, o qədər unikal qurğudur ki, 10 mindən çox qoxunu müəyyən edə bilir və yüksək həssaslıqla işləyir.

Qoxunun mənbəyini təşkil edən qoxu molekulları müxtəlif forma və ölçülərdə olur və digər molekullardan "kiçik" olurlar. Bir gülün təsiredici qoxusu, ləzzətli yeməyin cəlbedici qoxusu və ya çürük meyvənin pis qoxusu müxtəlif molekullardan ibarətdir. Burnumuzdakı kimyəvi qurğu bütün bu molekulları asanlıqla tanıya bilir. Hətta eyni kimyəvi formulaya malik molekulları, yəni eyni atomları dərhal ayırd edir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

yediyimiz onlarla müxtəlif qidaların dadlarını qarışdırmadan qavramağa imkan verir. Bu sistem o qədər mükəmməldir ki, dil heç vaxt dadmadığı yeməyin tamamı asanlıqla ayırd edə bilir. Bunun nəticəsində qarpızın dadını heç vaxt limon kimi turş kimi qəbul etmirik və ya tortun duzlu olduğunu demirik. Üstəlik, dad reseptorları milyardlarla insanda eyni yeməkdə eyni dadı hiss etdirir. Şirin, duzlu, acı, turş kimi anlayışlar hamı üçün eynidir. Bəzi alimlər dilin bu qabiliyyətini "qeyri-adi kimyəvi texnologiya" adlandırırlar. Dildə daha az dad reseptorları olsaydı, nə yediyimizdən asılı olmayaraq, həmişə eyni dadı alardıq. Yemək ləzzətli bir nemət olmaqdan çıxacaq və gündəlik məcburi iş olacaqdı. Ancaq Yaradıcının mükəmməl yaratdığı bu quruluş sayəsində bu baş vermir və biz bütün yeməklərin dadını ayırd edə bilirik.

Hər hansı qidanın necə doğranıb üyüdülməyini düşünmədən yeyirik. Çünki yeməyi ağızımıza qoyduğumuz zaman onu kiçik parçalara ayıran və asanlıqla udmağımıza imkan verən dişlərimiz var. Üstəlik, bu qidalar nə qədər sərt olsa da, dişlərimiz o qədər güclüdür ki, yemək çeynəyərkən qırılacağını heç düşünmürük. Çox sərt qidaları, hətta sərt qabıqlı meyvələri də dişlərimizin köməyi ilə asanlıqla parçalaya bilərik.

Dişlər nizamlı və yaxşı qulluqla həyat boyu möhkəm qala bilən yaradılış möcüzəsidir. Funksional və estetik xüsusiyyətlərə malik olduğu qədər möhkəm olan dişlər hər şeydən əvvəl funksiyalarına uyğun düzülüşə malikdirlər; loxmanı dişləmək və qoparmaq kimi əsas vəzifəni üzərinə götürən ön dişlər, ağıza alınan yeməyi uda biləcək kiçik parçalara ayırmaq və ya əzmək üçün istifadə edilən arxa dişlər... Bundan əlavə, üst dişlər və alt dişlər bir-birinə mükəmməl uyğunluqda qurulub. Əgər alt və üst dişlər bir birinə düzgün otumasaydı, yeməyi çeynəmək və əzmək asan olmayacaqdı. Dişlərin bu düzgün və həzmə uyğun düzülüşü sayəsində ağızlarımız yüksək texnologiyalı üyütmə alətləri ilə təchiz edilmiş kimi görünür.

Dişlərin estetik gözəlliyi ilə yanaşı, digər bir xüsusiyyəti də ən sərt bioloji materialdan hazırlanmasıdır. Dişlərə davamlılıq verən diş minası kristal kimi sərtir.

Keramikaya bənzər bir quruluşa sahib olan dişlər daha yumşaq diş minasına elastik şəkildə bağlanır. Bəzi tədqiqatçılar dişləri və diş minasını çarpayıcı qoyulmuş şüşə boşqabla müqayisə edirlər. Bu iki material düzgün sərtliliklə qurulduğundan insan qidanı çeynədiyi və üyütdüyü zaman diş minasını parçalanmaqdan qoruyur. Əslində, dişin bu quruluşu, normalda bir araya gəlməsi gözlənilməyən tək bir gen tərəfindən kodlanmış bir cüt zülal tərəfindən dəstəklənir.

Ağızda fərqli xüsusiyyətlərə malik iki fərqli tüpürcək mayesi ifraz olunur. Onlardan biri karbohidratları çox incə şəkildə parçalayır və qismən şəkərə çevirir. Məsələn, çörək karbohidratdır. Əgər bir tikə çörəyi ağızınıza qoysanız və udmadan bir neçə dəqiqə saxlasanız, dilinizdə parçalanmış karbohidratın şəkərli dadını hiss edəcəksiniz. Digər tüpürcək mayesi çox qalın konsistensiyaya malikdir. Bu yapışqan maye sayəsində yemək yeyərkən ağızın hər tərəfinə yayılan yemək hissəcikləri bir araya gətirilərkən loxma şəklini alır.

Bəs tüpürcək ifrazı olmasa nə olardı? Təbii ki, ağızımız qurduğundan nə yediyimizi uda, nə yeməyin dadına baxa, nə də düzgün danışa bilirdik. Biz heç bir bərk yemək yeyə bilmədik və yalnız maye qəbul etməli olduq. Bu, bir insan üçün çox çətin bir vəziyyətdir.

Üç ayrı vəzidən ifraz olunan tüpürcək qidaları nəmləndirir və udmağı asanlaşdırır, eyni zamanda tərkibindəki kimyəvi maddələrlə qidanın bədənə faydalı olan hissələrini həll edir.

Ağızımız kimya laboratoriyası kimi işləyir və yediyimiz qidalardakı nişastanı parçalayır. Tüpürcəkdə tapılan "ptialin" adlı ferment xüsusi olaraq bu məqsədlə istehsal edilən kimyəvi maddədir. Ptialin nişastanı şəkərə parçalayır.

Ağızda həzm yalnız kimyəvi deyil. Eyni zamanda dişlər tərəfindən həyata keçirilən mexaniki həzm də var (bu haqda növbəti yazıda). Bu iki həzm növü bir-birini tamamlamaq üçün işləyir. Bədənimizdəki hər bir orqanı bir-biri ilə əhəngdar işləməsi Yaradandan misilsiz əsəridir.

**(Ardı olacaq)
Elçin Bayramlı**

Yox olan varlıq, var olan yoxluq: Yaradılışın sirri harada gizlənir?

(XXIII YAZI)

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Bu seriyadan olan əvvəlki yazılarımızda insan orqanizmindəki bəzi möhtəşəm möcüzələrdən danışmışdıq. Bu hissədə isə digər yaradılış texnologiyalarından, xüsusən də orqanizminin müdafiə sistemləri və immunitetimiz haqda danışacağıq.

Orqanizminin mükəmməl müdafiə sistemləri vardır. Müdafiə sistemimizi təşkil edən hüceyrələr kompleks bir şəbəkədə bir-birindən asılı olaraq fəaliyyət göstərir. Bunlardan bəziləri təhlükəni tanıyır, bəziləri təhlükəni dayandırma prosesini başlatır (makrofaqlar), bəzi-

xəstəliklərlə daim mübarizə aparaçağı mənasına gələcək.

Mexanizmin ən kiçik hissəsi belə əskik olarsa, sistemin heç bir funksiyası olmayacaq. Bunun nəticəsində hətta adi soyuqdəymə virusu belə qısa müddətdə ölümə səbəb ola bilər. Bədənə daxil olan virus heç bir maneə ilə qarşılaşmayacağı üçün istədiyi hüceyrəyə yerləşəcək və istədiyi qədər çoxalacaq. Normal şəraitdə bədən hüceyrələrinin istehsalı yüksək dərəcədə nəzarətli şəkildə idarə olunur. Ancaq virusun öz mexanizmində buna bənzər bir nəzarət mexanizmi olmadığı üçün daxil olduğu hüceyrənin imkanlarından istifadə edərək qısa müddətdə bədəni işğal edə

Məsələn, "L-karvon" və "D-karvon" molekulları arasındakı kiçik fərq, atomlarının fərqli düzülüşü ilə bağlıdır. Bu cür oxşarlıqlara baxmayaraq, burnumuz sözügedən iki molekulu asanlıqla ayırd edə bilir; Bizə məlumat verir ki, bunlardan birincisi zirə, ikincisi isə nanə iydirdir.

Burnun alimləri heyratlandıran başqa bir xüsusiyyəti də onun əla həssaslığıdır. Bir qoxunun nəzərə çarpan olması üçün tələb olunan ən aşağı konsentrasiyaya "qoxu həddi" deyilir. Burnumuzdakı analiz mexanizmində heyratımız bir həssaslıq var: Bəzi qoxular havadakı konsentrasiyası trilyonda bir hissədən az olsa belə təsbit edilə bilər.

Daha bir əsas duyğu sistemimiz dadbilmə hissidir. Dad qavrayışı yediyimiz qidaların dad birləşmələrinin ağız suyunda eriməsi ilə başlayır. Duzlu qidaların daha tez həzm edilməsinin səbəbi duzun ağız suyunda digər qidalara nisbətən daha tez eriməsidir. Əslində, yemək qoxusu aşkar edildikdə, tüpürcək vəziləri xüsusi maye ifraz etməyə başlayır və dil dadmağa hazır olur. Dadmada hər bir detal kimi bu mərhələ də önəmlidir. Təsəvvür edin ki, bu ifrazat olmasaydı, biz quru yeməklərin dadını dadı bilməzdik. Bu sekresiya həzm və müdafiə sistemlərinə kömək edən zülallar və fermentləri ehtiva edir. Bununla bağlı aparılan bütün araşdırmalar bu mayenin quruluşunun olduqca mürəkkəb olduğunu ortaya qoyur.

Qidadan gələn dad molekulları ilə dildəki dad hüceyrələri arasındakı əlaqə hüceyrənin yuxarı hissəsindəki mikrovilli adlanan tük kimi quruluşlarda qurulur. Mikrovillilər (dad tükələri) dad məsələləri adlanan kiçik boşluqlar vasitəsilə dili əhatə edən selikli qışaya çıxır. Dad hüceyrələrinin reseptorları dad hissələri tükələrində yerləşir. Qeyd edək ki, dad məsələlərinin diametri orta hesabla millimetrlə 4 mində 1 hissəsidir.

Dadlandırıcı birləşmələr də xəbərci molekullardır; Onların işi daşıdıqları mesajı dad hüceyrə membranındakı reseptorlara və ya ion kanallarına ötürməkdir. Çox müxtəlif dad birləşmələri və müxtəlif ünsiyyət yolları var. Yəni, şirin, turş, acı, duzlu kimi müxtəlif dadlar üçün müxtəlif rabitə şəbəkələri qurulur. Başqa sözlə, dad hüceyrələrinin birdən çox ünsiyyət üsulu var və bu gün onlardan yalnız bəziləri geniş şəkildə başa düşülür. Digər təəccüblü xüsusiyyət isə dad mexanizmlərinin canlılar arasında əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olmasıdır.

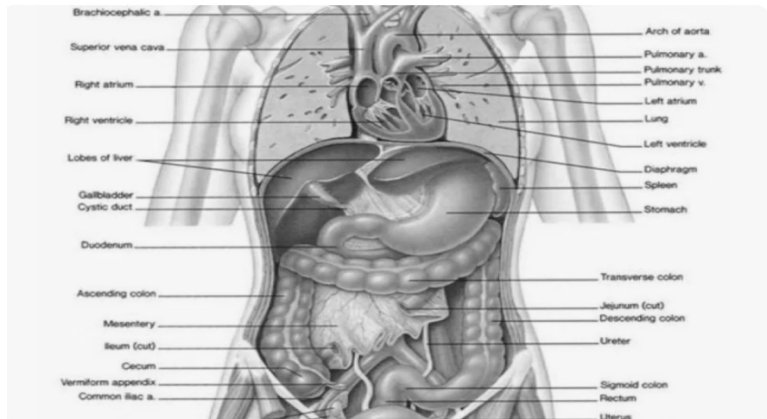
Dilin üst səthində və yanlarında yerləşən 4 fərqli dada (acı, şirin, duzlu və turş) həssas olan təxminən 10.000 dadbilmə reseptoru var. Bu dad reseptorları hər gün

bilər. Məhz buna görə də immunitet sistemi "kimyaterapiya" kimi müalicə üsulları ilə məhv edilmiş insanlar və QİÇS xəstələri hər cür xəstəliyə qarşı son dərəcə müdafiəsiz olurlar. Müdafiə hüceyrələri yoxdursa, orqanizmə bu müdafiəni təmin edə biləcək bir sistem daxil etmək lazımdır. Bu mümkün deyilsə, nəticə qaçılmaz ölümdür.

Şüurlu bir müdaxilənin varlığını açıq şəkildə gördüyümüz hər mükəmməl sistem kimi, müdafiə sistemimiz də heyratımız bir yaradılış möcüzəsidir.

Orqanizminin sağlamlığının və davamlılığının ən əsas elementlərindən biri qidalanmadır. Qidalanma prosesi elə bir mükəmməl və mürəkkəb mexanizmdir ki, bunun üçün xüsusi yaradılmış system prosesi qüsursuz şəkildə yerinə yetirir. Qidalanma prosesi hələ qidanın qoxusunu alarkən və formasını görürkən bu sistemin hazırlıqlı vəziyyətə gəlməsi nəticəsində başlayır.

İnsanların çoxu belə əla kimyəvi analiz qurğularına malik olduqlarının fərqiə varmırlar. Bu qurğu burnun içindəki iybilmə bölgəsində yerləşir, kimya fabriki kimi dayanmadan işləyir, ətrafdakı qoxuları analiz edir. Gündəlik işlərimizlə məşğul olarkən və qoxu almağa səy göstərmədən də bu sistem aktivdir. Gecə yatanda belə, tüstü kimi zərərli bir qoxunu hiss edir və

ləri digər müdafiə hüceyrələrini (köməkçi T hüceyrələri) xəbərdar edir, bəziləri faktiki öldürücü zərbəni vurur (qatil T hüceyrələri), bəziləri mübarizəni dayandırır (ehtiyat T hüceyrələri), bəziləri isə gələcək təhlükələrə qarşı xatırlatma (yaddaş hüceyrələri) kimi kənarda gözləyir. Saysız-hesabsız digər hissələrin işə düşdüyü bu möhtəşəm şəbəkənin cüzi bir hissəsini sistemdən çıxarsaq, artıq müdafiə sistemimiz olmayacaq.

Məsələn, yalnız köməkçi T hüceyrələri olmasaydı, bədəndəki öldürücü hüceyrələr bir təhlükənin varlığından belə xəbərdar olmazdılar. Əgər B hüceyrələri və öldürücü T hüceyrələri olmasaydı, köməkçi T hüceyrələrini təhlükədən xəbərdar edən və daha da əhəmiyyətli təhlükəni aradan qaldıran vahid system mövcud olmazdı. Bu sistemdə "təbii qatillər" olmasaydı, bədənə daxil olan və müqavimət göstərən düşmənləri aradan qaldırmaq mümkün olmazdı və tək bir güclü bakteriya orqanizmin iflic olmasına səbəb ola bilərdi. Yaddaş hüceyrələri sıradan çıxsaydı, orqanizmin yad orqanizmlərə qarşı immuniteti qalmayacaq və bədənin müdafiə hüceyrələri eyni işğalçı düşmənlə təkrar-təkrar eyni döyüşü aparmalı olacaqdı. Bu, immunitet sisteminin qısa müddətdə zəifləyəcəyi və bədənin yeni xəstəliklərə açıq olacağı, eyni zamanda eyni

“Yeni Zelandiyadan gətirilən kərə yağının gömrük qiyməti 11 manatdır”

“Kərəyağının bahalaşmasının əsas əhəmiyyətli səbəbi ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda kərəyağı istehsalı yerli tələbatın heç 10–15 faizini belə ödəmir. Ölkənin daxili tələbatını əsasən idxal məhsulları qarşılayır. İdxal məhsullarını, o cümlədən kərəyağını ölkəyə gətirən şirkətlər isə əsasən inhisarçı şirkətlərdir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı ekspert Akif Nəsirli deyib.

Akif Nəsirli sözlərinə belə davam edib: “Bir tərəfdən ölkə daxilində kərəyağı qıtlığı yaşanır, digər tərəfdən isə idxalçılar inhisar-

Ekspert mühüm məqamlara aydınlıq gətirdi

çıdır. Buna görə də o idxalçılar, əsaslı səbəb olmadan, yalnız öz mənfəətlərini və gəlirlərini artırmaq məqsədilə kərəyağının qiymətini bahalaşdırırlar. Yəni bu gün Azərbaycanın daxili bazarı kərəyağı seçməndə qiyməti əsasən idxalçıların diktesi ilə formalaşdırır. Məsələn, planlı şəkildə ölkəyə İrəndən idxal olunan kərəyağının gömrük dəyəri təxminən 8 manat 30 qəpikdir. Amma biz həmin kərəyaqlarını marketlərdə 18 manatdan ucuz görə bilmirik. Endirim dövründə belə, 16 manatdan aşağı qiymətə satılmır. Bu da o deməkdir ki, gömrük qiymətindən 2 dəfə baha satılır.

Bu prosesdə qiyməti idxalçılar müəyyənləşdirir. Məsələn, Yeni Zelandiyadan gətirilən kərəyağının gömrük qiyməti 11 manatdır. Amma həmin məhsulu biz 22, 23, hətta 24 manatdan ucuz ala bilmirik. Bu necə ola bilər? Azərbaycan gömrüyünə qədər 8 manata başa gələn kərəyağı bir neçə gün ərzində ikiqat bahalaşır. Yəni kərəyağının istehsalçısından daha çox qazancı idxalçılar əldə edir. Bu da onu göstərir ki, burada söhbət idxalçılardan gedir – çünki əsas qazancı onlar götürür. Bu problemin qarşısını almaq üçün isə yalnız rəqabət mühiti yaratmaq lazımdır. Kərəyağı idxal etmək istəyən hər bir sahibkara şərait yaradılmalıdır.

Əgər idxalçıların sayı çox olsa və onlar bir-birindən asılı olmasa, yeni rəqabət şəraiti yaransa, o zaman qiymətlər real bazar dəyəri ilə formalaşar. Məsələn, 8 manata başa gələn yağ 15–16 manata deyil, 10–12 manata satmaq olar.

Məlumdur ki, İranda kərəyağının maya dəyəri daha aşağıdır. Məsələn, Azərbaycanda dizel yanacağının 1 litri 1 manatdırsa, İranda bu göstərici 2 litr üçün 1 manatdır – yəni bizdən 10 dəfə, hətta 50 dəfə ucuz başa gəlir. Bu ucuzluq kənd təsərrüfatı məhsullarının dəyərində də təsir edir və nəticədə İranda istehsal olunan məhsullar daha ucuz olur. Lakin biz bu məhsulları ölkəyə idxal etdikdən sonra yenidən süni şəkildə bahalaşdırırıq. Beləliklə, bu prosesin qarşısını almaq üçün idxalda real rəqabət mühiti vacibdir”.

Ayşən Vəli

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

İnternet oyunları uşaqlara necə təsir edir?

“İnternet oyunlarının uşaqlar üzərində həm müsbət, həm də mənfi təsirləri mövcuddur. Müsbət tərəfdən yanaşsaq, bəzi oyunlar uşaqlarda məntiqi və strateji düşünmə bacarığını inkişaf etdirir, diqqəti cəmləmə qabiliyyətini artırır və hətta komanda ilə işləmə vərdişini qazandırır bilər”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında psixoloq Zeynəb Eyyubova deyib.

Zeynəb Eyyubova sözlərinə belə davam edib: “Lakin bu müsbət təsirlər yalnız oyunlara vaxt məhdudiyyəti qoyulduqda və yaşa uyğun məzmun seçildikdə mümkündür. Təəssüf ki, bir çox halda uşaqlar uzun müddət nəzarətsiz şəkildə internet oyunları-

qların nə oynadığını bilməli, oyun vaxtını gündə maksimum 1-1.5 saatla məhdudlaşdırmalı və daha çox real həyatda oynamağa, idmana və dostlarla ünsiyyətə təşviq etməlidirlər. Unutmayaq ki, düzgün istiqamətləndirilməyən texnologiya uşaq psixologiyası üçün risk yarada bilər”.

Ayşən

na vaxt ayrırırlar. Bu isə bir sıra psixoloji və davranış problemlərinə yol açır. Belə ki, uşaqlarda asılılıq yarana bilər. Oyun oynamadan dura bilmirlər və daim telefon, planşet və ya kompüter axtarırlar.

Aqressiv davranışlar artır. Xüsusilə zorakılıq və rəqabət üzərində qurulmuş oyunlar uşaqlarda əsəbilik, aqressiya və dözümsüzlük yarada bilər. Sosial bacarıqlar zəifləyir. Uşaq real ünsiyyətdən uzaqlaşır, dostları ilə təmas qurmaqda çətinlik çəkir. Yuxu rejimi pozulur. Gec saatlara qədər oyun oynamaq uşaqda yorğunluq, diqqət dağınıqlığı və dərəcə marağın azalmasına səbəb olur.

Reallıqdan uzaqlaşma baş verir. Uşaqlar virtual aləmi daha cazibədar hesab edir və real həyatda motivasiyasız olurlar. Valideynlər bu məsələdə diqqətli olmalı, uşa-

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000

İçərişəhərdə 22 milyon manata otel binası satılır

İçərişəhərdə yerləşən otel binası 22 000 000 manata satışa çıxarılıb. Axar.az Teleqraf-a istinadla xəbər verir ki, binanın ümumi sahəsi 12 000 kvadratmetrdir.

Obyekt 11 mərtəbədən ibarətdir və 3 yeraltı dayanacaqda təchiz olunub. Elanda qeyd edilənə görə, hazırda otel uzunmüddətli - 10 illik – müqavilə əsasında aylıq 108 000 manat dəyərində icarəyə verilib. Otelin otaqları televizor, vıyfaq, telefon, seyf, minibar, kondisioner və istilik sistemi ilə təchiz olunub. Eyni zamanda əlillər üçün xüsusi otaqlar da mövcuddur. Binada bar və terrası olan restoran, eləcə də banket zalları da fəaliyyət göstərir. Qeyd edək ki, obyekt alqı-satqı sənədləri ilə təmin olunub.